

Kiintymyssuhdetyö perhetyössä

Menetelmä ammattilaisille vanhemmuustyöskentelyyn

Sini Heinonen

Heidi Moilanen

Opinnäytetyö, AMK

Huhtikuu 2025

Sosionomi (AMK)

Heinonen, Sini & Moilanen, Heidi

Kiintymyssuhdetyö perhetyössä. Menetelmä ammattilaisille vanhemmuustyöskentelyyn.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Huhtikuu 2025, 60 sivua.

Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: Suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Kiintymyssuhdemallit alkavat muodostua jokaiselle jo raskausaikana ja varhaisella vuorovaikutuksella tiedetään olevan merkittävä vaikutus lapsen kasvuun ja kehitykseen. Vanhemmuudessa on tärkeää tunnistaa oman toiminnan taustalla vaikuttavia kiintymyssuhdemalleja. Haitallisiin vuorovaikutusmalleihin vaikuttaminen on tärkeää ja joskus ylisukupolvisuuden kierteisiin on syytä hakea apua uudenlaisten toimintatapojen luomiseksi. Perhetyössä työskennellään perheiden kanssa ennaltaehkäisevästä työstä korjaavaan työhön. Perhetyön tarkoituksena on muun muassa perheen voimavarojen vahvistaminen, vanhemmuuden tukeminen ja perheen vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia miten kiintymyssuhteet näkyvät perhetyössä ja millä tavoin perhetyössä toteutettavaa kiintymyssuhdetyöskentelyä voisi kehittää. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös luoda kiintymyssuhteisiin perustuva menetelmä ammattilaisten käyttöön. Menetelmän on tarkoitus toimia keskustelun tukena vanhemmille muodostuneista kiintymyssuhdemalleista ja niiden vaikutuksista omiin toimintatapoihin sekä seuraavaan sukupolveen.

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osio toteutettiin laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineistoa kerättiin kahdella menetelmällä. Perhetyön ammattilaiset vastasivat anonymisti Webropol- kyselyyn, jonka jälkeen opinnäytetyön tuotoksena syntynyt menetelmä testattiin ammattilaisilla. Tulokset menetelmän käytöstä kerättiin ryhmähaastattelun muodossa. Tutkimuksen aineisto analysoitiin induktiivisella, eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen tuloksista näkyi kiintymyssuhdetyön sisältyvän perhetyöhön. Kyselyn perusteella nousi esille ammattilaisten toive kiintymyssuhteisiin liittyviin koulutuksiin sekä tarve kiintymyssuhdemalleihin perustuvalla menetelmällä vanhemmuustyöskentelyyn. Tutkimuksen tulokset osoittivat myös, että perhetyön ammattilaiset kokevat kiintymyssuhdetyön menetelmineen sopivan perhetyön lisäksi myös lapsiperheiden muihin palveluihin. Tuloksissa pohdittiin neuvolan mahdollisuuksia perehtyä vanhempien kanssa kiintymyssuhdemalleihin jo ennen lapsen syntymää. Tuloksista nousi esille myös neuvolan perhetyön kehittäminen. Ennaltaehkäisevästä näkökulmasta koettiin tarpeelliseksi systemaattinen neuvolan oma varhaisen tuen perhetyö, joka tarjoaisi kaikille mahdollisuuden perhetyön muutamalle kotikäynneille vauvan syntymän jälkeen. Kehittämistyön lopputuloksena syntyi ammattilaisille kiintymyssuhdemalleihin perustuvat menetelmäkortit ohjeineen työvälineeksi vanhemmuustyöskentelyyn.

Avainsanat

Perhetyö, Varhainen vuorovaikutus, Kiintymyssuhdemallit, Vanhemmuus, Menetelmä

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Heinonen, Sini & Moilanen, Heidi

Attachment work in family work. A method for professionals to work on parenting.

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, April 2025, 60 pages.

Degree Programme in Social Services. Bachelor's Thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Attachment patterns begin to form for everyone during pregnancy and early interaction is known to have a significant impact on a child's growth and development. As a parent, it is important to be aware of the attachment patterns that underlie your own actions. It is important to influence harmful patterns of interaction and sometimes to seek help to create new ways of interacting with others. Family work involves working with families from preventive to corrective work. The aim of family work is, among other things, to strengthen the family's resources, support parenting and develop family interaction skills.

The aim of the thesis was to study how attachment relationships are visible in family work and how attachment work in family work could be developed. The aim of the thesis was also to create a method based on attachment relationships for use by professionals. Menetelmän on tarkoitus toimia keskustelun tukena Elternille muodostuneista attachment relationship demdemdemalleista ja niiden vaikutuksista omiin toimintatapoihin sekä seuraavaan генераолveen.

The research part of the thesis was carried out as a qualitative study and data was collected using two methods. Family work professionals responded anonymously to a Webropol questionnaire, after which the resulting method was tested with professionals. The results of the use of the method were collected in the form of a group interview. The data was analysed using inductive, or data-driven, content analysis.

The results of the study showed that attachment work is part of family work. The survey revealed a desire for training in attachment-related issues and a need for a method based on attachment models for parenting work. The results of the survey also showed that family work professionals feel that attachment methods are suitable not only for family work but also for other services for families with children. The results also showed that it is possible for child health clinics to familiarise parents with attachment relationship models before the birth of the child. The results also highlighted the need to improve family work in child health clinics. From a preventive point of view, it was felt that there was a need for a systematic early support family work in the child health clinic, which would offer everyone the opportunity for a few home visits after the birth of the baby. As a result of the development work, method cards based on attachment relationship models with guidelines for professionals were created as a tool for parenting work.

Keywords

Family work, Early interaction, Attachment patterns, Parenting, Method,

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Perhe ja vanhemmuus	4
2.1	Varhainen vuorovaikutus	6
2.2	Vanhempien mentalisaatiotaidot	7
2.3	Ylisukupolvinen vanhemmuus	9
3	Kiintymyssuhteet	11
4	Perhetyö	17
5	Kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	21
6	Toteutus	22
6.1	Tutkimusmenetelmät	23
6.2	Kohderyhmä ja aineiston keruu	25
6.3	Aineiston analyysi.....	28
7	Tulokset	31
7.1	Perhetyössä koettu kiintymyssuhdetyöskentely	32
7.2	Kiintymyssuhteisiin perustuva menetelmä osaksi perhetyötä	34
7.3	Kiintymyssuhdetyön kehittäminen laajemmin	36
8	Pohdinta	37
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	40
8.2	Johtopäätökset ja hyödynnettävyys	43
	Lähteet	46
	Liitteet	52
	Liite 1. Webropol-kysely ammattilaisille.....	52
	Liite 3. Ryhmähaastattelukysymykset.....	55
	Liite 4. Ryhmähaastattelun kirjallinen suostumus- lomake.....	56
	Liite 5. Kuvia menetelmäkorteista	57

Taulukot

Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysistä	30

1 Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvoinnista keskustellaan paljon, mielenterveyteen liittyvien haasteiden tiedetään kasvaneen ja avun tarpeen lisääntyneen. Myös perheet kokonaisuudessaan tarvitsevat apua ja tukea yhä enemmän. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen virallisen tilaston mukaan lastensuojeluilmoituksia tehtiin 110 269 lapsesta vuonna 2023, joka kattaa 10,2 % lapsimäärästä. Ilmoituksen kohteena olevien lasten määrä on kasvanut 11 % edellisestä vuodesta. Lastensuojeluilmoitukset ovat yli kaksinkertaistuneet kymmenessä vuodessa koko maassa. (Forsell, 2024.)

Vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista sekä lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten tehtäviin kuuluu tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään sekä tarjota apua riittävän varhain. (L 417/2007, 2 §.)

On kuitenkin valitettavaa, että ylisukupolvinen vanhemmuus ja omat negatiiviset kokemukset lapsuudesta vaikuttavat tulevaan sukupolveen merkittävästi, jos asiaan ei saa apua ja tukea riittävän varhaisessa vaiheessa. Lapsuudessa koetut varhaisen vuorovaikutuksen puutteet sekä kiintymyssuhdemallin rakentumisen haasteet vaikuttavat läpi elämän. Kiintymyssuhdemallit syntyvät lapselle hänen ensimmäisten elinvuosiensa aikana ollen varsin pysyviä käsityksiä maailmasta ja ihmis-suhteista. Kiintymyssuhteen luomisesta ja muodostumisesta ovat vastuussa tuoreet vanhemmat ja muut vastasyntyneen lähipiiriin kuuluvat aikuiset. Kiintymyssuhdemallilla ja -käyttäytymisellä on biologinen perusta. Lähtökohta kiintymyskäyttäytymiselle on vauvan keino varmistaa läheinen suhde hoitavaan aikuiseen, hoidon turvaaminen on eloonjäämisen elinehto. Kiintymysmallit aktivoituvat stressaavissa tilanteissa, kuten yksin jäämisen tai pelon hetkinä. Aikuisilla ihmisillä kiintymyssuhdemalli aktivoituu elämän siirtymävaiheissa, kuten lapsen syntyessä tai odottamattomissa tilanteissa, kuten trauman kokemuksen myötä. (Tokola & Airo, 2024.)

Perhetyössä työskennellään perheiden kanssa ennaltaehkäisevästä työstä korjaavaan työhön. Perhetyön tarkoituksena on muun muassa perheen voimavarojen vahvistaminen, vanhemmuustyökentely ja vuorovaikutusten parantaminen. Perhetyön tuella pyritään antamaan perheelle keskusteluapua ja tukea arjen eri toimintoihin. Perhetyötä voidaan järjestää laaja-alaisesti sekä yhteistyössä esimerkiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen ja perheneuvolan kanssa. (Perhetyö ja tehostettu perhetyö 2024.) Perhetyön tavoitteet luodaan perheiden yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Perheelle pyritään tavoittelemaan helpotusta elämään tukemalla heitä muutoksessa (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen, 2010, 46–47.)

Lähtökohtaisesti jokaiselle lapselle tulee turvata tasavertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin sekä mahdollistaa osallistuminen päätöksentekoihin ja saavuttaa perusoikeudet. Yliopistonlehtori Jutta Pulkki pohtii artikkelissa sote-uudistuksen perustavoitteiden, kuten sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyn sopivan mainiosti yhteen kestävän kehityksen idean kanssa. Pulkin mukaan tehokkainta ja resurssiviisainta on vaikuttaa asioihin ennen syntyviä ongelmia. (Välimäki, M. 2023.) Opinnäytetyön tuotoksena syntyneillä menetelmäkorteilla pyritään tuomaan vanhempien tietoisuuteen lisää ymmärrystä kiintymyssuhteista sekä niiden vaikutuksista lasten hyvinvointiin syntymästä lähtien ja näin ollen vaikuttamaan sosiaalisen kestävä kehityksen toteutumiseen. Perheiden parissa ennaltaehkäisevällä työllä voidaan vaikuttaa myös kauaskantoisesti sosiaalisen kestävä kehityksen rinnalla kulkevaan taloudelliseen kestävään kehitykseen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön strategia hyvinvointitaloudesta luo mahdollisuuksia lisätä hyvinvointia sekä tukea kestävää taloutta samanaikaisesti. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2025.)

Tässä opinnäytetyössä keskityttiin tutkimaan ja kehittämään kiintymyssuhdetyötä perhetyössä. Opinnäytetyössä tarkasteltiin perhetyön ammattilaisten arvioita ja havaintoja kiintymyssuhteiden vaikutuksista asiakasperheiden haasteisiin. Opinnäytetyöllä pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin: Miten kiintymyssuhteet näkyvät perhetyössä ja millä tavoin perhetyössä toteutettava kiintymyssuhdetyöskentelyä voisi kehittää? Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisena kehittämistyönä toimeksiantona Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Opinnäytetyön aineistoa kerättiin Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyöntekijöiden ja perheohjaajien kokemuksiin peilaten Webropol-kyselyllä (Liite 1). Opinnäytetyön tuotoksena valmistui kiintymyssuhteisiin perustuvat menetelmäkortit ammattilaisille, joita hyödynnetään ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä työkaluna vanhemmuustyöskentelyssä. Keskustelun tueksi tarkoitetuilla menetelmäkorteilla pyrittiin luomaan vanhemmille ja huoltajille käsitys opituista toimintamalleista ja niiden vaikutuksista lasten kasvuun ja kehitykseen. Menetelmäkortit testattiin Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyön ammattilaisilla sekä neljällä perhetyön asiakkaalla. Menetelmäkorteista kerättiin palautetta haastatteleamalla ammattilaisia. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tietoperusta muodostuu perheen, vanhemmuuden, kiintymyssuhdemallien, ylisukupolvisuuden ja perhetyön ympärille. Systemaattisella tiedonhaulla olennaisiksi hakusanoiksi valikoitui muun muassa perhe, vanhemmuus, varhainen vuorovaikutus, ylisukupolvisuus, kiintymyssuhde, perhetyö, mentalisaatio, reflektiivinen työote, traumainformoitu työote sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta. Tietokantoina teoriaosuuden koostamisessa käytettiin Finna.fi:tä, Pubmedia, Melindaa sekä manuaalisella haulla aiheeseen sopivia väitöskirjoja ja Pro Gradu- tutkielmia. Lähteinä käytettiin ammatillisia, tieteellisiä sekä virallisia tiedonlähteitä.

2 Perhe ja vanhemmuus

Tilastokeskuksen (Perhe. N.d) määritelmän mukaan perheet muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen, avio- ja avopuolisot sekä lapsettomat parisuhteensa rekisteröineet henkilöt. Rönkkö ja Rytönen (2010) ovat määritelleet perheen myös laajemmin, kirjoittajien mukaan perhe on yksilöllinen kokemus kuulumisesta johonkin ja kokemus voi myös muuttua. Yhteiskunnan muuttuessa myös perheen määrittely on muuttunut haastavampaan suuntaan.

Vuoden 2023 lopussa perheisiin kuului 71 % väestöstä ja yleisin perhetyyppi oli aviopari ilman lapsia. Lapsiperheiden yleisin perhetyyppi puolestaan oli aviopari lapsineen, lapsiperheitä vuoden 2023 lopussa oli yhteensä 550 183, eli 38 % kaikista perheistä. Lapsiperheiden määrä oli pienentynyt edellisestä vuodesta ja näin ollen lapsiperheiden alaikäisten lasten määrä jäi ensimmäistä kertaa perhetilastoinnin aikana alle miljoonan. (Perheet 2023.)

Arell ja muut (2019, 130) määrittelevät vanhemmuuden laajana ja moniulotteisena ilmiönä, jonka elämänmittainen matka on myös yksi elämän vaativimmista tehtävistä. Vanhempien oma vanhemmuus rakentuu arjessa lasten myötä jokapäiväisen ohjauksen, kuten perheen sääntöjen, toimintatapojen ja arvojen muodostamisessa. Immonen & Vatanen (2023) puolestaan tarkastelevat vanhemmuutta biologisesta, juridisesta, sosiaalisesta ja psykologisesta näkökulmasta. Biologinen vanhemmuus pohjautuu geeniperimään, kun taas juridinen vanhemmuus liittyy yhteiskunnan antamiin velvollisuuksiin ja oikeuksiin. Sosiaalinen vanhemmuus määräytyy lapsen arjessa merkittävästi läsnä olevasta aikuisesta. Psykologinen vanhemmuus puolestaan liitetään lapsesta huolta pitävään vanhempaan, jonka lapsi kokee tunnetasolla vanhemmaksi ja johon lapsen kiintymys on muodostunut. (Immonen & Vatanen, 2023.)

Lastensuojelulain (417/2007, 2 §) mukaan vanhemman tehtävä on yksinkertaisimmillaan huolehtia lapsen hyvinvoinnista, kasvusta ja kehityksestä sekä taata lapselle vakaa kehitys. Oiva-Kess & Kronqvist (2021, 18, 24) kirjoittavat, että vanhemmat, kodin tavalliset asiat ja askareet, luonto ja elämän itsensä tuottamat kokemukset riittävät tukemaan lapsen tasapainoista kehitystä. Kirjoittajien mukaan vanhemman tehtävänä on huolehtia, että kotiympäristö perheenjäsenineen sekä vuorovaikutus- ja toimintatapoineen mahdollistavat lapsen turvallisen kasvun. Tähän liittyy myös arkielämän käytännöt, säännöt, rajat, ilmapiiri sekä ympäröivä yhteisö. Lapsi omaksuu ympäristönsä mallit ja vanhempien tulee olla tietoisia siitä, millaisia perheen käytäntöjä sekä ajattelu- ja toimintatapoja he ylläpitävät ja kehittävät.

Oiva-Kess & Kronqvist (2021) kirjoittavat lapsen vastaanottavaisesta mielestä, johon vanhemman käyttäytymis- ja toimintamalleilla on merkittävä vaikutus. Kirjoittajien mukaan tutkimuksista on saatu selville, että toistuvat toimintatavat muuttavat aivojen hermoverkkoja ja uusi informaatio toiminnasta, ajattelusta ja vuorovaikutuksesta luo uusia hermosoluja ja hermoverkkoja. Muutokset hermoverkoissa vakiinnuttavat käyttäytymisen ja mielen malleja ja aivojen muovautumiskyky luo pohjan ihmisen oppimiskyvylle. Pienten lasten aivojen muovautumismekanismit ovat erityisen vaikuttavia, eikä heillä ole vielä vakiintuneita toimintatapoja, jolloin pienten lasten toistamat käyttäytymismallit muuntuvat suoraan aivojen rakenteiksi. Näin ollen lapsen tulevaisuuden kannalta ei ole samantekevää minkälaisia käyttäytymis- ja toimintamalleja lapsen lähiympäristö tuottaa. Vanhempien vastuu on suuri, koska heidän valintansa vaikutukset ovat kauaskantoisia.

Temperamentit taipumuksineen määräytyvät perinnöllisesti ja muodostavat persoonallisuuden biologisen pohjan. Temperamenttien muodostumiseen vaikuttaa myös ympäristö. Temperamenttia ei voida kuitenkaan muuttaa toiseksi, vaan se säilyy eri muodoissaan koko elämän, joten temperamenttia ei ole syytä arvottaa hyväksi tai huonoksi. Ratkaisevaa on lapsen temperamentin ja lapsen ympäristön yhteensopivuus. On tärkeää, että vanhempi havainnoi ja kuuntelee herkästi lapsensa tapaa reagoida eri tilanteissa. Lapsen temperamentin tunnistaminen ja ymmärtäminen auttaa vanhempaa löytämään lasta parhaiten tukevat toimintatavat. (Oiva-Kess & Kronqvist 2021, 16–20.)

2.1 Varhainen vuorovaikutus

Schneider & Zietlow (2023) kirjoittavat tutkimuksessaan vanhempi- lapsi- suhteen olevan yksi tärkeimmistä ja läheisimmistä suhteista elämässä, joka alkaa jo raskauden aikana. Artikkelissa nostetaan esille lapsen terveen kehityksen edellytyksenä olevan vanhemman ja lapsen herkän vuorovaikutuksen sekä vanhempien sopeutumiskyvyn lapsen tarpeita kohtaan. Myös stressin varhainen tunnistaminen vanhemmuudessa vaikuttaa keskeisesti lapsen terveen kehityksen lisäksi vanhemman mielenterveyteen. (Schneider & Zietlow, 2023.)

Pieni lapsi on täysin avoin maailmalle, maailma virtaa häneen aistikanavia pitkin, aistimusten perusteella lapselle muodostuu sisäinen maailma, joka on kehittyvän yksilöllisyyden kasvualusta. (Dunderfelt, 2011). Vauvalla on syntymästään lähtien kyky ja tarve olla vuorovaikutuksessa. Vauvan vuorovaikutukselliset keinot ovat aluksi heiveröisiä ja koostuvat lähinnä itkusta, joka riittääkin tavallisesti luomaan ensimmäisen tunnesiteen vauvan ja aikuisen välille. Vauva on alusta lähtien suuntautunut toisiin ihmisiin ja ilahtuu nähdessään kasvot. Jokaiselle lapselle on tärkeää tulla nähdyksi omana itsenään, vauva ja vanhempi oppivat ymmärtämään toisiaan kommunikoimalla keskenään arkisissa hetkissä. Vanhempi oppii huomaamaan vauvan tunnetiloja ja peilaa niitä omilla ilmeillään, äänensävyillään, sanoillaan ja kosketuksellaan, vanhemman läsnäolo rauhoittaa pientä vauvaa. Jos vauva saa riittävän sensitiivistä hoivaa ja hänen tarpeisiinsa vastataan asianmukaisella tavalla, syntyy hänen mieleensä muistijälkiä, jotka vahvistuvat ja sulatuvat toisiinsa. (Sinkkonen, 2020, 81; Burakoff, Martikainen & Salminen, 2024.)

Sinkkonen (2020) kirjoittaa kirjassaan, että muistikuvista alkeellisimmat koostunevat erilaisista aistihavainnoista, jotka muodostuvat eri havainnoinnin tasoista. Sinkkosen mukaan kiintymyssuhdeteorian luoja John Bowlby nimitti näitä mielen sisäisiä psyykkisiä rakenteita sisäisiksi työmalleiksi, joihin sisältyy muistikuvia, ja odotuksia sekä parhaassa tapauksessa ne antavat tunteen turvallisuudesta. Sisäistetyt työmallit rakentuvat kognitioiden ja affektien pohjalle, jotka ovat vauvan aistihavaintoja. Aistihavaintojen perusteella vauva luo syiden ja seurausten ketjuja sekä voimakkaiden ärsykkeiden ja vaaranmerkkien kokemuksia. (Sinkkonen, 2020, 82.)

Vauva oppii ensimmäisten ihmissuhteiden myötä havainnoimaan, minkälainen hän on ja minkälaisia muut ihmiset ovat. Vauva havainnoi miten läheiset kohtelevat häntä ja miten hän itse vaikuttaa

ympärillä oleviin ihmisiin. Lapsen mieleen syntyy malli yhdessä olemisesta, joka luo pohjan myöhemmille vuorovaikutustilanteille. Lapsi tarvitsee pysyviä ja lämpimiä suhteita häntä hoitaviin aikuisiin. Vuorovaikutustilanteet varhaisvuosina vaikuttavat myös aivojen kehitykseen muovaten niiden toiminnallisia rakenteita. Varhainen vuorovaikutus perustuu lapsen ja vanhemman yhteiseen tekemiseen, kokemiseen ja olemiseen lapsen ensivuosina. Vanhemman ollessa herkillä vastaamaan lapsensa tarpeisiin ja viesteihin, lapselle rakentuu mielikuva siitä, että hän on hyvä ja tärkeä, hänestä on iloa ja maailma on hyvä paikka. Kyseinen perusturvallisuuden ja luottamuksen kokemus heijastuu myös lapsen myöhempiin ihmissuhteisiin sekä luo pohjaa hyvälle itsetunnolle ja minäkuvalle sekä kehittää lapsen empatiakykyä. Perusturvan saadessaan lapsi kykenee ympäristönsä tutkimiseen ja valloittamiseen. Lapsi oppii myös hakemaan hoivaa ja tukea itselleen sitä tarvitessaan. Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi voi solmia pysyvän ja pitkäkestoisen tunnesuhteen lähiaikuisiin, jolloin kiintymyssuhde muotoutuu ja vahvistuu arjessa ja lapsen tunneside kasvaa. (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus, 2021.)

Oiva-Kess & Kronqvist (2021, 24) toteavat myös kirjassaan, että hyvä varhaislapsuus koostuu muun muassa vanhempien antamasta ajasta, rakkaudesta ja huolenpidosta varhaisen kiintymyssuhteen perustana. Tähän kuuluvat kodin säännöt, arkirutiinit ja tunnetaitojen ja myötäelämisen taidon oppiminen sekä vapaus ja vapaa leikki. Varhaisten kokemusten vaikutukset heijastuvat merkittävästi myöhempisiin vuosiin – aina aikuisuuteen saakka. Varhaisvuosien merkitys auttaa lasta orientoitumaan elämään ja maailmaan. (Oiva-Kess & Kronqvist 2021, 15.)

2.2 Vanhempien mentalisaatiotaidot

Mentalisaatioteorian mukaan mentalisaatiolla tarkoitetaan ihmisen kykyä hahmottaa mielen aktiivista toimintaa itsessä sekä toisissa ihmisissä, eli ihmisten pyrkimystä nähdä päällepäin näkyvän käyttäytymisen taakse ja pohtia käyttäytymisen takana olevia mielentiloja. Sanotaan, että mentalisaatio on avain toisen ihmisen ymmärtämiseen ja sitä kautta väärintulkintojen vähentämiseen, se on myös avain itsen ymmärtämiseen. (Mentalisaatio ry, N.d.) Mentalisaatio liittyy sellaiseen inhimilliseen toimintaan, joka ei ole kosketeltavissa, eikä sitä voi nähdä, kuten ajattelu, tietäminen, tahtominen, toivominen, aikominen ja muistaminen (Kalland, 2020.) Vanhemmuudessa mentalisaatio kuvaa vanhempien kykyä havaita ja pohtia lapsensa käyttäytymisen takana olevaa kokemusta ja tunnetta erilaisissa arkipäivän tilanteissa. (Viinikka, 2014, 6.) Kalland (2020) täsmentää,

että lapsi tarvitsee vanhemman tai hoivaajan, joka pitää lapsen mielen mielessä ja on emotionaalisessa yhteydessä lapseen. Hoivaajan kasvoista heijastuu lapselle hänen emotionaalinen kokemuksensa siten, että aikuisen kokemus lapsen kokemuksesta heijastuu samanaikaisesti, jolloin lapsen itseymmärrys ja itsesäätelykyky kehittyvät.

Pajulo, Salo & Pyykkönen (2015) kertovat hyvän mentalisaatiokyvyn auttavan säätelemään omia tunnetiloja sekä luomaan vakautta ihmissuhteisiin. Kirjoittajien mukaan hyvä mentalisaatiokyky edistää hyvää perheensisäistä kommunikaatiota ja vähentää konfliktien aiheuttamaa stressiä ja traumatisoivaa vaikutusta. Mentalisaatiokyky on yhteydessä turvalliseen kiintymykseen, hyvään vuorovaikutukseen lapsen kanssa sekä lapsen omaan mentalisaatiokykyyn. Lapselle avautuu kokemus siitä, että toinen voi pyrkiä ymmärtämään ja jakamaan kokemuksia mielessään. Mentalisaatiokyvyn avulla voi myös vaikuttaa suotuisaan kognitiiviseen kehitykseen sekä tunne-elämän kehitykseen. Vanhempi peilaa samanaikaisesti ymmärtävänsä miltä lapsesta tuntuu ja että hänellä itsellään on erilainen ja erillinen tunne. Mentalisaatiotaidot kehittyvät erityisesti varhaisessa vuorovaikutuksessa, mutta kykyä voi myös vahvistaa myöhempien hyvien ihmissuhteiden avulla. (Pajulo, Salo & Pyykkönen, 2015; Kalland, 2020.)

Psyykinen hyvinvointi ja mentalisaatio kulkevat käsi kädessä, kyky pohtia omia ja toisten ihmisten näkökulmia ja kokemuksia sekä kyky huomioida oman itsensä sekä toisten mielentiloja suojaavat mieltä elämän eri vaiheissa. Asteittain kehittyvä mentalisaatiokyky voi kehittyä vain vuorovaikutuksessa lapselle tärkeän ihmisen kanssa. Vanhempien vuorovaikutustaitojen vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeä lasten mentalisaatiokyvyn kehittymisen kannalta. Vanhempien riittävän myönteiset kokemukset varhaisesta vuorovaikutuksesta voivat vahvistaa vuorovaikutusta lapsen kanssa, mutta kun vanhemmuudessa on erityisiä haasteita, tarvitsevat he myös erityistä tukea. Tutkimusten mukaan korkea mentalisaatiokyky on myönteisesti yhteydessä lapsen turvalliseen kiinnittymiseen ja hoivan laatuun, kun puolestaan matala mentalisaatiokyky vaikuttaa lapsen tunteiden säätelykykyyn ja käyttäytymishäiriöihin heikentävästi. (Kalland, 2020.) Perheen kanssa työskenneltäessä työntekijän mentalisaatiokyky on tärkeää suhteessa asiakkaaseen, lähtökohtana on pohtia lapsen käytöksen takana olevaa haastetta ja tavoitella hänen kokemusmaailmaansa.

Mentalisaatiokyky alkaa kehittyä 4–5- vuotiaana lapsen alkaessa ymmärtämään ihmisten käyttäytymisen takana olevan hänen ajatuksensa ja kokemuksensa. Mentalisointitaidot paranevat iän

myötä ja ihmisen koko elämän mittainen psykologinen kehitys on mentalisaatiokyvyn kasvua. (Ojanen, 2022.) Kalland (2020) ja Ojanen (2022) kuitenkin muistuttavat, että väärinkäsityksiä ja virheitä tapahtuu. Mentalisaation hyödyt ovat suuret eikä sillä ole haittoja, ja virheiden hyväksyminen on osa mentalisaatiokykyä tuoden armollisuutta inhimilliseen vuorovaikutukseen. Myös korjaavat kokemukset ovat tärkeitä mentalisaatiokyvyn kehittymiselle. Mentalisaatioteorian pohjalta on myös kehitetty ja edelleen kehitetään jatkuvasti erilaisia hoito- ja vuorovaikutusinterventioita perheille, aikuisille ja lapsille. (Mentalisaatio ry, N.d.).

2.3 Ylisukupolvinen vanhemmuus

Ylisukupolvinen vanhemmuus on ikään kuin perintö seuraavalle sukupolvelle. Perryn (2019, 19) mukaan on hyödyllistä ja jopa välttämätöntä tarkastella vanhempia lasten roolimalleina. Usein kiintymyssuhteet ja sukupolvien tottumukset ja tavat siirtyvät sukupolvelta toiselle osin muuttomattomina. Uskomme, että jokainen vanhempi haluaa tarjota lapselleen mahdollisimman hyvän ja turvallisen lapsuuden sekä tulevaisuuden. Jos kuitenkin vanhempien omassa lapsuudessa on ollut paljon traumaattisia asioita kuten pelkoa ja väkivaltaa, voivat nämä traumaattiset asiat tahtomattakin jatkua ylisukupolvisenä jatkumona. Lapsen tulevaisuuden kannalta on merkittävää ja tärkeää katkaista haitalliset ylisukupolviset toimintamallit, jotka vaarantavat lapsen tulevaisuutta. (Linner Matikka, Hipp & Barkman, 2023.)

Ylisukupolvisuuden kierre on monisyinen kokonaisuus, kun sitä pohtii yhteiskuntamme muutosten näkökulmasta ja sen vaikutuksia perheisiin, kuten lama-ajoista, digitalisoitumisesta ja pandemia-ajasta sulkuineen ja rajoituksineen. Yhtä selkeää syytä ei löydy esimerkiksi sille, että päihdekierre toistaa itseään seuraavassakin sukupolvessa, koska se voi päinvastoin olla myös toistamatta itseään. Ihmisten persoonallisuudet, lapsuuden kokemukset kiintymyssuhteineen yhdessä yhteiskunnan asetusten ja olosuhteiden kanssa muokkaavat perheiden pärjäämistä. Perheiden omat mielen-terveyttä tukevat tekijät ovat suuressa roolissa jokaisen omaa tulevaisuutta ajatellen. Emme selviä elämässä yksin ja ole itseriittoisia, tarvitsemme muita ihmisiä ympärillemme tueksi ja avuksi, erityisesti uuden elämäntilanteen tullen tai hädän hetkellä. Avun pyytäminen voi olla vaikeaa, jos aikaisempien kokemusten mukaan sitä ei ole saanut. (Keinänen, ym. 2019.) Vanhempi voi mentalisaatiokyvyn avulla pohtia lapsensa kokemuksia, tarpeita, ajatuksia ja tunteita, kuten myös omia ajatuksiaan sekä tunteitaan ja niiden vaikutuksia vuorovaikutustilanteisiin lapsen kanssa. Vanhemmuutta vahvistamalla turvataan lapsen kehitys ja kasvu. (Viinikka, 2014, 26.)

Hughes (2011, 217) toteaa kirjassaan, että vanhempi pystyy parhaiten käsittelemään kiintymystä vastustavan lapsen erilaisia tarpeita ja pystyy myös reagoimaan niihin oikealla tavalla, kun hänen omaan kiintymyshistoriaansa vaikuttaneet haasteensa on asianmukaisesti käsitelty. Joskus vanhempi voi tarvita tuekseen ammattiapua.

Taakkasiirtymä

Juusola (2023, 38–39) kirjoittaa käsitteestä taakkasiirtymä, jonka psykoanalyttikko, lääketieteen tohtori, psykiatri ja Therapie-säätiön perustaja Martti Siirala on luonut 1960-luvulla. Siirala on määritellyt taakkasiirtymän niin, että se mikä ei tule yhdessä jaetuksi, tulee jonkun kannettavaksi – taakkasiirtymäksi. Juusola (2023) jatkaa, että peittyneet ja käsittelemättömät asiat pyrkivät esiin elämän käännekohtissa ja kehityksellisinä herkkyyssaikoina, kuten murrosiässä, parisuhteessa, vanhemmaksi tullessa ja vanhuudessa.

Juusola (2023) toteaa, että on olemassa paljon tutkimusnäyttöä siitä, että sotaan ja vainoon liittyvät kokemukset vaikuttavat jälkipolvien elämään. Suomalaisten tyypillisimpiä taakkasiirtymiä ovat kokemukset sota-ajoilta sekä niiden vaikutukset jälkikasvuun. Sotaorvot ja sotalapset ovat pystyneet puhumaan vasta viime aikoina häpeäntunteestaan. Sanotaan, että vasta neljäs sukupolvi on täysin vapaa sotien ylisukupolvisista traumaista, tutkimusten mukaan jopa kolmannessa sukupolvessa on nähtävissä turvattomuuden kokemuksia sodan vaikutuksista. Suomalaisten sanotaan kantavan ja työstävän sotavuosien tunneperintöä edelleen erityisesti masennuksen muodossa ja alkoholin avulla, jolloin taakka on siirtynyt eteenpäin seuraavalle sukupolvelle. (Juusola, 2023, 43–44.) Vanhemman oivaltaessa, että hänen oma kiintymyshistoriansa on turvaton ja sisältää tapahtumia, joita ei ole itse kyennyt ratkomaan on tärkeää tiedostaa, että hän voi edelleen käsitellä kokemuksiaan ja jäsenellä uudelleen kiintymysmallejaan, jotka ovat vakaita, mutta ei jäykkiä. (Hughes, 2011, 76).

ACE- kokemukset

Lindblom (2023) kirjoittaa julkaisussaan lapsuuden aikaisten haitallisten kokemusten seuraamuksista ja mekanismeista sekä viimeaikaisten tutkimusten vastaamisesta siihen, miten ja miksi haitalliset kokemukset vaikuttavat niin vahvasti mielenterveyden kehitykseen. Lapsuusajan haitallisten

kokemusten, kuten kaltoinkohtelun ja heitteillejätön tiedetään olevan mielenterveyden riskitekijöitä. Lindblomin (2023) tekstistä selviää, että lapsuudenaikaisten haitallisten kokemusten tutkimusteoria alkoi 1990-luvulla Fellittin (1998) johtamasta tutkimuksesta, jolloin käytettiin ensimmäisen kerran termiä *Adverse Childhood Experiences* (ACE). Tutkimuksessa selvitettiin, miten ACE-kokemukset ja niiden kertyminen vaikuttivat aikuisiän terveyteen. Tutkimustuloksista ilmeni dramaattiset vaikutukset: moninkertaiset riskit päihdeongelmille, masennukselle sekä itsetuhoisuudelle, myös somaattisten sairauksien riski kasvoi. Panagou ja MacBeth (2022) puolestaan selvittivät ACE-kokemusten mekanismeja, jotka välittävät haitallisia vaikutuksia. Tutkimuksista piirtyi esille ACE-kokemusten heikentävä vaikutus tunteiden säätelykykyyn, myös kielteiset uskomukset ja sosiaalisen tuen negatiiviset kokemukset lisääntyivät. Kyseiset tekijät lisäsivät masennusta ja ahdistuneisuutta. Lindblom (2023) toteaa löydöksen olevan kliinisesti merkittävä ACE-kokemusten mielenterveydellisten vaikutusten ja ennaltaehkäisevän työskentelyn näkökulmasta. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan noin puolet maailman aikuisista on kokenut lapsuudessaan vähintään yhden ACE-kokemuksen, jotka liittyvät esimerkiksi kaltoinkohteluun, laiminlyöntiin tai väkivaltaan lapsuudessa. WHO:n tutkimukset vahvistavat, että lapsuudessa koetut haitalliset kokemukset kasvattavat mielenterveys- ja päihdeongelmien, kroonisten sairauksien, väkivaltakokemusten, ahdistuksen ja muiden negatiivisten vaikutusten riskiä. (State of the Art and Options for Action. 2023.)

Usein kaikkein vahingollisimmat ACE-kokemukset tulevat perheen sisäisistä kokemuksista, etenkin silloin, jos lapsella ei ole mahdollisuutta turvautua vanhempiinsa (Ahlström, 2015, 185). Lapsuuden ajan suojaavilla kokemuksilla on erityisen tärkeä vaikutus ihmisen hyvinvointiin. Hankalien kasvuolosuhteiden vastapainoksi tarvitaan kannustavia ja terveitä perheen ulkopuolisia ihmissuhteita. Terapia, traumataustan tunnistaminen sekä oman toimijuuden vahvistaminen ja oman käytöksen ymmärtäminen vahvistavat resilienssiä ja hyvinvointia. (Hedman, 2025.)

3 Kiintymyssuhteet

Kiintymyssuhde on elämän ensimmäinen tunneside, jonka pieni lapsi muodostaa läheisiin häntä hoitaviin ihmisiin. Silvén & Kouvo (2010, 70) kirjoittavat fyysisestä ja psyykkisestä yhteydestä, joka muodostuu, kun lapsi kiintyy ihmisiin, jotka omistautuvat hänelle saaden suhteesta turvaa, hoivaa ja lohtua. Kiintymyssuhteen laatuun vaikuttaa se, miten aikuinen kykenee huomaamaan vauvan tunteita ja tarpeita ja miten niihin reagoidaan. Lapsena syntynyt kiintymyssuhdemalli vaikuttaa

vielä aikuisenakin ajatteluun, toimintatapoihin ja läheisiin ihmissuhteisiin, jolloin helposti toistamme lapsuudessa opittua vuorovaikutusmallia. (Tokola & Airo, 2024.)

Kiintymyssuhteen kehittymisen kannalta erityisen tärkeitä ovat lapsen kolme ensimmäistä vuotta, jolloin kiintymyssuhde on saavutettu tai se on voinut jäädä turvattomaksi. Kiintymyssuhteen syntyminen on keskeinen asia lapsen kehityksessä ja sen seuraukset ulottuvat aina aikuisuuteen asti. (Keltinkangas-Järvinen, 2010, 154–156.) Rusanen (2011, 19–28) puolestaan toteaa, että lapsella on erityinen herkkyys muodostaa turvallinen kiintymyssuhde aikuiseen aina viiteen ikävuoteen asti, jos olosuhteet ovat tarpeeksi hyvät. Näin ollen kiintymysmallien rakentumisen kannalta lapsen viisi ensimmäistä vuotta ovat erityisen tärkeitä. Kiintymyssuhde syntyy kokemuksista, joita lapsi saa ollessaan vuorovaikutuksessa läheisten ihmisten kanssa. Lapsi voi solmia omanlaisensa kiintymyssuhteen useampiin häntä hoitaviin aikuisiin, useimmiten omiin vanhempiinsa. Yleensä lapsella on myös erilainen kiintymyssuhde äidin, isän ja sisarusten kanssa. (Silvén & Kouvo, 2010, 71.)

Kiintymyssuhdeteoria

Kiintymyssuhdeteorian isänä tunnetaan brittiläinen psykiatri ja psykoanalyytikko John Bowlby. Bowlbyn mukaan kiintymyssuhdeteoriassa yhdistyvät tietyt psykoanalyysin periaatteet sekä eläinten leimautumishavainnot. Hänen mukaansa ihmislapsen varhaiskehitystä säätelevät turvallisuuden tarve ja halu pysytellä lähellä häntä hoivaavaa aikuista. (Sinkkonen, 2004.)

Sinkkonen (2004) kirjoittaa tekstissään kiintymyssuhteiden luokittelusta, joka perustuvat Mary Ainsworthin (1978) tieteellisiin havaintoihin. Ainsworth havainnoi ugandalaisten lasten vuorovaikutusta äitiensä kanssa ja myöhemmin hän jatkoi äiti-vauvaparien tarkkailua baltimorelaisissa perheissä. Ainsworth ja hänen tutkimusryhmänsä tarkkailivat lasten kehitystä ensimmäisen ikävuoden aikana analysoiden hoivan merkityksestä lasten kiintymyssuhteen muodostumisessa. Tutkimusten ja havaintojen perusteella Ainsworth löysi kolme erilaista kiintymyssuhdemallia, jotka ovat luokiteltu turvalliseksi, vältteleväksi ja ristiriitaiseksi kiintymyssuhteeksi. Kaiken kaikkiaan kiintymyssuhdemalleja on neljä, joista yksi on jäsentymätön kiintymyssuhdemalli. Jäsentymätöntä kiintymyssuhdemallia kutsutaan myös kaoottiseksi kiintymyssuhdemalliksi, joka on kiintymyssuhdemalleista harvinaisin. (Sinkkonen, 2004; Silvén & Kouvo, 2010, 69.)

Lapsuudessa olemme luoneet pohjan sille, millä tavoin kiintymyssuhdemalli ohjaa meidän tunne- maailmaamme ja miten toimimme ihmissuhteissa. Olemme omaksuneet erilaisia toimintatapoja, uskomuksia ja tunteita, jotka vaikuttavat myöhemmin aikuisuudessa. Ilman kiintymyssuhteiden tiedostamista ja ymmärtämistä emme välttämättä pääse käsiksi omiin ajatuksiimme ja tunteisiimme ja siihen, mikä ohjaa toimintaamme. Välttelevän, ristiriitaisen tai jäsentymättömän kiintymyssuhdemallin saaneen on muistettava, että kiintymyssuhdemallit muokkautuvat myöhemmin elämässä esimerkiksi hyvien kokemusten kautta. Vanhemmilta saatu kiintymyssuhdemalli voi jatkua lapsille ylisukupolvisena jatkumona, mutta mallia voidaan vanhempana korjata ja haitallisia toimintatapoja muokata. (Mäkilä, 2024.)

Kiintymyssuhdeteorian tunteminen rikastuttaa vanhempia ja ammattilaisia syventämään ymmärrystä mielenterveyteen vaikuttavista suojaavista ja haavoittavista tekijöistä. Tieto kyseisistä asioista auttaa räätälöimään ennaltaehkäiseviä tukitoimenpiteitä, joissa otetaan huomioon yksilölliset tarpeet. Ylisukupolvisuudesta huolimatta aikuisten asenne ratkaisee paljon, mitkä toimintamallit siirretään seuraavalle sukupolvelle ja mitkä toimintamallit katkaistaan. (Silvén, 2010, 138–139.)

Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallinen kiintymyssuhde syntyy, kun vanhempi vastaa vauvan tarpeisiin vaaditulla tavalla ja oikea-aikaisesti. Turvallisesti kiinnittynyt lapsi kykenee avoimesti näyttämään tunteitaan, myös pettymyksiä ja raivon tunteita ilman hylkäämisen kokemuksen pelkoa. (Rusanen, 2011, 63.) Turvallisesti kiinnittynyt vauva voi luottaa siihen, että aikuinen huolehtii hänen perustarpeistaan ja turvallisuudestaan sekä kuuntelee vauvan tunteita ja ymmärtää häntä. Lisäksi vauvalle tulee kokemus nähdyksi tulemisesta. (Tokola & Airo, 2024). Vilen ym. (2010, 108) kirjoittavat, että on kuitenkin muistettava, että jokainen lapsi on jo syntyjään erilainen. Jokaisella lapsella on omat temperamenttiset piirteensä ja erilaiset valmiudet oppimiseen ja vuorovaikutukseen. Sillä on kuitenkin suuri merkitys, miten hoitava aikuinen kykenee kohtaamaan lapsen yksilöllisyyden ja luomaan lapselle turvallisen kiintymyssuhdemallin.

Turvallisen kiintymyssuhdemallin muodostuminen vaikuttaa myönteisesti lapsen sosiaaliseen ja tiedolliseen kehitykseen sekä tunteiden käsittelyyn ja itsetuntoon. Nuoruudessa lapsilla on realisti-

sia näkemyksiä omista mahdollisuuksista sekä ihmissuhteista, ja he kykenevät käyttämään tunteita ja järkeä. (Sinkkonen, 2018, 46; Keltinkangas-Järvinen, 2012, 40.) Keltinkangas-Järvinen (2012, 40) kirjoittaa kirjassaan tutkimuksesta, jossa vahvistetaan kiintymyssuhdetyylien ja sosiaalisten taitojen yhteyttä toisiinsa aikuisuudessa, joka näkyy muun muassa sosiaalisuudessa ja hyvissä ihmissuhteissa. Sinkkonen & Kalland (2001, 9) puolestaan kirjoittavat, että turvallisesti kiinnittyneellä lapsellakin voi olla edessä tiettyjä haasteita, kuten kohdata se tosiasia, että kaikkiin ihmisiin ei voi luottaa ja maailmassa on pahojakin asioita.

Aikuisena turvallisesti kiinnittynyt ihminen pystyy ilmaisemaan rohkeasti omia tunteitaan, luottaen siihen, että tulee ymmärretyksi ja kuulluksi. Aikuinen kykenee myös luottamaan varmemmin muihin ihmisiin. Ihmissuhteessa hän kaipaa tunnetason läheisyyttä, mutta viihtyy myös itsekseen, sekä erillisyyttä läheisyys tuntuvat turvalliselta. Turvallinen kiintymyssuhde näkyy myös myöhemmin vanhemmuudessa, jolloin vanhempi pystyy olemaan lapselleen läsnä tunnetasolla, sietämään hänen avuttomuuttaan ja tarvitsevuuttaan. Vanhempi kykenee toimimaan vauvansa hyväksi hoitaen ja rauhoittaen häntä. Vanhempi myös ymmärtää ja pystyy ottamaan vastaan oman lapsensa vaikeat tunteet kuten itkun, nälän, väsymyksen ja kivun tunteet sekä huomaamaan läheisyyden kaipuun ja toisaalta antamaan virikkeellistä toimintaa vauvalleen. (Tokola & Airo, 2024.)

Vanhemmuuteen vaikuttavat omat lapsuudenkokemukset ja niihin puolestaan se, millaisen lapsuuden vanhemmat haluavat taata omille lapsilleen. Kouvo & Silvén (2010) tuovat esiin sen, kuinka omat lapsuudenkokemukset hoivan ja kasvatuksen saamisesta nousevat esiin vanhemmuuden alkaessa. Lapsena koetut hyvät kokemukset vuorovaikutuksesta, tarvitsevuudesta, hoidosta ja huolenpidosta helpottavat vanhempia ymmärtämään lapsensa tarpeita ja vastaamaan niihin. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen, 2010, 126.)

Välttelevä, turvaton kiintymyssuhde

Turvattoman ja välttelevän kiintymyssuhteen taustalla on usein tunneilmaisultaan köyhää vuorovaikutusta, jossa pyritään välttelemään kaikenlaisten tunteiden ilmaisuja. (Tokola & Airo, 2024). Rusanen (2011, 66) toteaa, että välttelevän kiintymysmallin saanut lapsi pitää etäisyyttä vanhempiinsa, joka voi olla fyysistä, tunneperäistä tai näitä molempia, eikä näin kykene turvautumaan vanhempiinsa edes stressaavissa tilanteissa. Lapsi on todennut, että häntä hoitava aikuinen ei ole saatavilla tai hän ei osaa reagoida hänen sisäiseen hätäänsä. Lapsi oppii, että hänen tunteillaan ja

tarpeillaan ei ole niin suurta merkitystä ja häneltä odotetaan itsenäistä kykyä selviytyä voimakkaista tunnekuohuista. Lapsi tietää, että kiukuttelu, raivoaminen ja lohdutuksen tarve vievät hoi-vaajan pois hänen luotaan, ja hän jää yksin. Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi oppii määrittämään syy-seuraus-oletus toimintaa, jolloin hän ei kuormita vanhempiaan tunnemyrskyillä ja saavuttaa näin vanhemman hyväksynnän. Vaarana on, että lapsen omat tunteet ja tarpeet jäävät sivuun ja lapsi kokee helposti epäonnistuneensa, jos hän joutuu vaivaamaan ja pyytämään apua aikuiselta. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen, 2010, 105–106; Sinkkonen, 2018, 46.)

Välttelevässä kiintymyssuhteessa kasvanut henkilö oppii kieltämään itseltään sekä muilta tarvitsevuutensa osoittamista, erityisesti voimakkaiden tunteiden ilmaisemista, koska luottaa vain itseensä eikä halua tuntea itseään heikoksi. Turvattomasti kiinnittyneellä lapsella on edessään kehitystehtäviä ja –haasteita iän karttuessa. Lapsen kasvaessa turvattomasti kiinnittyneissä oloissa, on hän omaksunut, että keneenkään ei voi luottaa. Lapsi itse ja maailma ovat pahoja paikkoja. Kohdattaessaan trauman, lapsen on vaikea pyytää apua ja hän pyrkii selviytymään kieltämällä trauman merkityksen ja vakavuuden sekä tukahduttamalla voimakkaat tunteet. Kasvaessa nämä lapset voivat kuitenkin oppia, että maailmassa on myös ihmisiä, joihin voi luottaa ja turvautua. (Sinkkonen & Kalland, 2001, 9.)

Aikuisena välttelevän oletusmallin saaneella henkilöllä rakkauden osoittaminen, sen vastaanottaminen, antautuminen sekä luottaminen toiseen saattaa olla vaikeaa. Ihminen voi haaveilla rakkaudesta, samalla peläten sitä. Esimerkiksi suhteessa hän voi välillä päästää toisen lähelle, toisinaan usein ”säikähtää” ottaen taas etäisyyttä. Sisimmässään nämä ihmiset kaipaavat turvallista kiintymistä mutta se on vierasta ja pelottavaa. Vanhempi toivoo olevansa ideaalivanhempi, mutta kuitenkin pettyy helposti itseensä, kun huomaa, että oma tarvitsevuus estää ideaalisen vanhemmuuden. (Vilén ja muut, 2010, 106.)

Hiilamo & Pruuki (2020, 19–20) kirjoittavat ylisukupolvisuuden jatkumosta, jossa välttelevä kiintymyssuhde näkyy ennen kaikkea vanhemmassa sukupolvessa. Äidit pelkäsivät kehua lapsiaan, sillä uskottiin ylipistävän heitä ja lasten ajateltiin tulevan liian pehmeiksi kovaan maailmaa. Sen sijaan äidit näyttivät rakkauttaan tyttäreen huolehtimalla hyvästä ruoasta ja huolenpidosta. Monesti

välttelevää kiintyjää kuvaakin parhaiten jatkuva työnteko, loputtomat tehtäväluettelot ja pako velvollisuuksiin. Usein välttelevä kiintymyssuhde nähdäänkin ylisukupolvisena taakkasiirtymänä, jossa traumat siirtyvät sukupolvelta toiselle.

Ristiriitaisesti turvaton kiintymyssuhde

Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa aikuisen toiminta on epäjohdonmukaista ja ailahtelevaa. Lapsi ei osaa ennakoida aikuisen tunnereaktiota ja hänen on keskityttävä tarkkailemaan vanhemman mielialoja löytääkseen optimaalisen hetken vanhemman huomiolle. Lapsen kannalta vanhemman reaktio voi olla yllättävä ja ennustamaton. Esimerkiksi kahdessa samankaltaisessa tilanteessa, lapsi voi toisella kertaa saada aikuisen suuttumaan ja toisella kertaa aikuisen apua. Nämä tilanteet saavat lapsen ennakoimaan aikuisten tunnetiloja sekä olemaan varuillaan ja jännittyneenä. Käytöksellään lapsi voi olla huomionhakuinen tai ripustautuva negatiivisella tavalla, joka voi herättää aikuisessa herkemmin ärtymystä. (Rusanen, 2011, 66; Kanninen & Sigfrids, 2012, 34; Tokola & Airo, 2024.)

Ristiriitaisesti käyttäytyä lapsi hakee aikuisen huomiota usein häiritsevällä käytöksellään tai kiusanteolla. Kyseiset lapset ovat huomanneet saavansa huomiota erilaisten konfliktien avulla, esimerkiksi huutaen tai kiukutellen. Vilén ja muut (2010, 107) kertovat lapsen näkökulmasta, jossa ympäröivä maailma on arvaamaton ja ennakoimaton ja huomiota täytyy vahvasti vaatia. Lapsella on usein levottomuutta ja tarkkaavaisuudessa haastetta, eikä lapsen mieli rauhoitu leikkiin tai ympäristön tutkimiseen. (Kanninen & Sigfrids, 2012, 34; Rusanen, 2011, 67–68.)

Aikuisuudessa ristiriitaisesti kiinnittyneellä henkilöllä on taipumusta herkästi ahdistua ja uupua. Hän usein tarkkailee ja pyrkii ennustamaan muiden ihmisten tunnereaktioita sekä välttämään konfliktitilanteita. Vanhempana hän saattaa olla epäjohdonmukainen tunneilmaisussa, toisinaan se voi näkyä liiallisella joustavuudella, mutta toisinaan hän menettää herkästi malttinsa. Vanhemmalla saattaa olla haasteita rajojen kiinni pitämisessä tai hän voi hakea hyväksyntää vanhemmuudelleen. (Tokola & Airo, 2024.)

Ihmissuhteissa ristiriitaisen kiintymyssuhteen omaava ihminen kokee helposti arvottomuutta ilman toisten hyväksyntää. Voimakkailla tunteilla haetaan hyväksyntää ja pyritään säilyttämään mielenkiinto itsestään, toimintaa hallitsevat enemmän tunteet kuin järki. Aikuisena ristiriitainen

kiintymyssuhde saattaa tulla esiin esimerkiksi mustasukkaisena ja takertuvana käyttäytymisenä, pahimmillaan suhteessa voi olla manipulointia, väkivaltaisuutta ja hyväksikäyttöä. (Vilén ja muut, 2010, 108.)

Kaoottinen, jäsentymätön kiintymyssuhde

Lapselle muodostuu jäsentymätön kiintymyssuhdemalli, jos perheessä on ollut hyvin epäjohdonmukainen ja lapsen kannalta vahingollinen ilmapiiri. Vanhemmat ovat epäluotettavia, jopa vaarallisia ja väkivaltaisia ja heillä saattaa olla päihdeongelma. Näissä perheissä perheenjäsenet kärsivät muun muassa erilaisista psyykkisistä ongelmista, joka johtaa esimerkiksi hermoston pitkäkestoiseen ylivireystilaan aiheuttaen erilaisia psyykkisiä tai fyysisiä oireiluja. (Tokola & Airo, 2024.)

Jäsentymätön kiintymysmalli näkyy joko mielentasolla tai käyttäytymisessä, lapsi saattaa esimerkiksi itkeä, jähmettyä paikalleen, lyödä tai pelätä vanhempaa. Lapsi ei pysty luottamaan vanhempaan, koska kiintymyksen kohde on samaan aikaan pelottava ja turvallinen. Rusanen (2011, 68–69) kirjoittaa kiintymyksen vahvasta voimasta, joka tulee usein tällaisessa vanhemman pelottavuudesta syntyneessä emotionaalisessa ristiriitatilanteessa, jossa kiintymys voittaa pelon. Tällöin lapsi voi pelostaan huolimatta olla hyvin lojaali vanhemmilleen heikoista kotioiloista huolimatta. Myös nuoren on vaikea irrottautua kotoa, joka vaikuttaa häiritsevästi nuoren itsenäistymiseen. Aikuisuudessa kaoottinen kiintymyssuhdemalli näkyy vaikeutena luottaa toisiin ihmisiin ja puolestaan parisuhteessa takertuvana käytöksenä ja hylätyksi tulemisen pelkona. (Rusanen, 2011, 68–69).

4 Perhetyö

Perhetyön tehtävä on tarjota lapsiperheille kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea arjen haasteisiin. Työskentelyllä tuetaan usein perheiden elämänhallintaa ja arkirutiineja sekä pyritään tukemaan ja vahvistamaan perheen omien voimavarojen käyttöä, toimintakykyä ja keskinäistä vuorovaikutusta. Käytännössä työskentely tapahtuu pääasiassa perheiden arkiympäristössä heidän kotonaan yhdessä keskustellen ja perhettä ohjaten. Useimmiten tuen tarve havaitaan neuvolassa, varhaiskasvatuksessa, koulussa tai palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Perheen on mahdollista myös itse ottaa yhteyttä apua saadakseen. (Perhetyö, n.d.) Perhetyössä työskennellään usein moniammatillisesti ja perheen luvalla ammattilaiset ovat tarvittaessa yhteydessä perheen verkostojen kanssa.

Perhetyötä tarjotaan portaittain. Varhaisen tuen perhetyö on lyhytkestoista ja suunnitelmallista, jossa ammattilainen miettii yhdessä perheen kanssa sopivia toimintatapoja ja ratkaisuja arjen haasteisiin. Usein aiheina on lasten kasvatus, vanhemmuus, parisuhde tai oma jaksaminen, apu voi olla täsmennetty myös esimerkiksi vauva-ajan uniongelmiin. Erityisen tuen perhetyötä myönnetään palvelutarpeen arvioinnin perusteella, jolloin perheen tilanne on haastavampi ja se vaatii pitkäjänteisempää ja moniammatillisempaa työskentelyä. Varhaisen tuen perhetyötä ja erityisen tuen perhetyötä ohjaa sosiaalihuoltolaki (L 1301/2014). Perheille voidaan tarjota myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena tehostettua perhetyötä (L 417/2007, 36 §), joka on suunnattu lastensuojelun asiakkaille. Lastensuojelun avohuollon tukitoimet ovat vapaaehtoinen ja ensisijainen tukimuoto lastensuojelun asiakkaille ja se suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Avohuollon tukitoimilla pyritään tukemaan lapsen myönteistä kehitystä sekä vahvistamaan huoltajien kasvatuskykyä ja -mahdollisuuksia. Tehostettu perhetyö kohdistuu perheisiin, joissa lapsen kasvuolosuhteet uhkaavat vaarantaa lapsen terveen kasvun ja kehityksen tai jos lapsen hoidon ja huolenpidon tarve aiheuttaa lastensuojelun tarpeen. Myös lapsen tai nuoren oma käyttäytyminen voi aiheuttaa lastensuojelun tarpeen. Tehostetulla perhetyöllä pyritään löytämään perheen tilanteeseen sopivat ratkaisut tilanteen helpottamiseksi. Perhetyö tavoitteineen on moninaista ja jokaisen perheen kohdalla yksilöllistä, tavoitteena on kuitenkin aina se, että perhe pärjäisi ilman ulkopoollisia tukitoimia itsenäisesti (L 1301/2014; L 417/2007; Reijonen 2005, 11.)

Perhetyötä ohjaavat lait ja asetukset, kuten laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L 812/2000), sosiaalihuoltolaki (L 1301/2014), lastensuojelulaki (L 417/2007) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon keskeiset periaatteet ja eettiset ohjeet. Lakien ja ohjeiden tarkoituksena on taata asiakkaille turvallinen, yksilöllinen ja tarpeiden mukainen kohtelu. Perhetyötä toteutettaessa keskeisimpiä periaatteita ovat asiakaslähtöisyys, perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen, 2012, 15–17.)

Lakeja ja muun muassa perhetyötä ohjaa myös Lapsen oikeuksien yleissopimus, jonka tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle elämän perusedellytykset sekä kasvuympäristö, sopimus velvoittaa hoivan ja huolenpidon, terveydenhuollon sekä koulutuksen toteutumisen. Sopimuksen keskeisimmät asiat ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen kuuleminen ja kunnioittaminen häntä koskevissa asioissa. Tärkeintä on taata jokaiselle lapselle mahdollisuus olla lapsi. (Lasten oikeudet, N.d.)

Vuorovaikutus on perhetyön ammattilaisten keskeisin työväline. Työntekijän on pystyttävä käyttäytymään ammatillisesti huolimatta siitä, miten vastapuoli käyttäytyy. Pienet osatekijät muodostavat vuorovaikutustilanteen, jolloin ihminen viestii ympäristössään sekä verbaalisesti, että non-verbaalisesti, ilmeillä ja eleillä on vaikutusta vuorovaikutukseen. Ammatillisessa vuorovaikutusprosessissa työntekijä rakentaa vastavuoroisen suhteen asiakkaaseen. Ammatilainen myös kykenee tarkentamaan ja tutkimaan perheen tilannetta sekä toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä, & Virolainen, 2012, 229–230.) Tunteiden kohtaaminen ja perheen haasteiden ulottuminen eri osa-alueille kuuluvat oleellisesti perhetyöhön.

Paavilainen, Rantanen & Flinck (2022) ovat tutkineet perheissä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskiolojen tunnistamista sekä puheeksi ottamista. Tutkimusartikkelissa korostuu puheeksi ottamisen ennaltaehkäisevä vaikutus perheisiin. Kirjoittajien mukaan kaltoinkohtelulle altistavien tekijöiden varhainen puheeksi ottaminen on mutkattomampaa kuin puuttuminen ongelmiin niiden ilmettyä. Tutkimusartikkelista selviää myös perhetyöskentelyn säännöllisyyden ja läpinäkyvyyden tärkeys, jolloin luottamus rakentuu ja tulosten saavuttaminen edistyy. Kirjoittajat selventävät ammattilaisten osaamisen ja motivaation merkitystä työskentelyyn sekä näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönottoon ja juurruttamiseen. Myös organisaation kulttuurilla ja johtajien sitoutumisella, hyvällä seurannalla ja viestinnällä on vaikutusta kaltoinkohtelun ehkäisemisen keinoihin. Ammatillisilla tulee olla asiantuntemusta lasten kaltoinkohtelusta perheissä, sen ehkäisyn tukipalveluista sekä riskinarviointivälineistä. Ammatilaisten asiantuntemus edistää kaltoinkohtelun puheeksi ottamista. (Paavilainen, Rantanen & Flinck, 2022.)

Traumainformoitu työote

Turva ja turvattomuus ovat kokonaisvaltaisia kokemuksia, jotka nousevat suuressa määrin yksilön omasta elämäntilanteesta ja -historiasta. Turvan kokeminen vaikuttaa hyvinvointiin, unelmien tavoitteluun, uuden oppimiseen, toisiin liittymiseen ja osallisuuteen. Turvattomuuden kokemus puolestaan uhkaa kaikkia näitä. Perhetyössä ammattilaisilta edellytetään ymmärrystä ja osaamista turvattomuuden kohtaamiseen sekä puolestaan turvallisuudentunteen vahvistamiseen.

Traumainformoidun työotteen lähtökohtana on turvan vahvistaminen asiakkaiden, ammattilaisten, lähiyhteisöjen ja yhteiskunnan tasoilla. Traumainformoidulla työotteella pyritään ennaltaehkäisemään haavoittavien kokemusten syntymistä ja mahdollistetaan toipumista kannattelevia yhteisöjä. Työotteella vahvistetaan myös kestävää hyvinvointia ja luottamukseen nojaavaa

yhteiskuntaa. (Isosävi, Ruismäki, Ihalainen, Korhonen, Kaunisto & Mankila, n.d.) Hedmanin (2025) mukaan lasten ja perheiden kanssa työskentelevät ammattilaiset auttavat parhaiten silloin, kun he tarjoavat turvallisen ja ennakoitavan elinympäristön.

Reflektiivinen työote

Reflektiivinen työote perustuu kohtaamisen, läsnäolon ja ihmisarvon kunnioittamisen filosofiaan. Perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten asenne ja arvostus perheitä kohtaa korostuvat. Kohtaamisten on oltava aitoja ja teeskentelemättömiä, jolloin työntekijän on mahdollista luoda luotettava ja turvallinen tunne keskusteluille ja yhteiselle, avoimelle reflektoinnille perheen tilanteesta, mahdollisista haasteista ja muutosajatuksista (Viinikka, 2014.) Refleктоiva työryhmä tarjoaa sekä asiakasperheille, että perhetyön ammattilaisille uudenlaisia näkökulmia ja mahdollisuuksia asiakasprosessin etenemiselle. Refleктоivan työryhmän avulla asiakkailla on mahdollisuus kuunnella työntekijöiden havaintoja ja mielikuvia perheen huolenaiheista. Refleктоiva työskentely on menetelmä, jonka tarkoituksena on käynnistää mahdollisimman moniäänistä sisäistä dialogia kuullijoiden mielissä ja näin ollen auttaa perheenjäseniä oivaltamaan uusia asioita. Refleктоinti menetelmänä auttaa myös yhteisen ymmärryksen kehittymistä työryhmässä dialogin kautta, jolloin asiakkaiden omat vaikutukset eri asioihin nousevat esille. Refleктоinti mahdollistaa myös työryhmässä yhteisen epävarmuuden jakamisen. (Vilèn, Seppänen, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo & Tapio, 215–217.) Dialogi puolestaan viittaa ihmisten väliseen kommunikaatioon. Työntekijän työote tai hänen vuorovaikutustilanteensa asiakkaan kanssa ei muodostu reflektiiviseksi, ellei siihen sisälly samalla dialogisuutta. Oikeaa dialogia ei synny, ellei kohtaaminen syvene reflektiivisen keskustelun tasolle (Viinikka, 2014, 69).

Systeeminen työskentely

Systeemisessä työskentelyssä nähdään sekä lasten, että perheiden elämä laajana kokonaisuutena, jossa kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Systeemisessä työskentelyssä kootaan perheen ympärille tiimi perheen kanssa työskentelevistä ammattilaisista, perheterapeutista sekä perheen kannalta muista tärkeistä henkilöistä. Kaikki tiimin jäsenet toimivat tasavertaisina jäseninä. Perheen toiveet ja ajatukset huomioidaan ennen keskustelua ja sovitaan yhdessä ydinkysymys, johon tapaamisella keskitytään. Systeemisessä tiimissä keskustellaan ja etsitään uusia näkökulmia ja ratkaisuja per-

heen tilanteeseen. Työskentelyn tavoitteena on löytää yhdessä parhaat keinot perheen tukemiseksi. Yhteisen keskustelun pohjalta mietitään erilaisia hypoteeseja perheen tilanteesta ja siitä mistä kaikista voi olla kysymys, jonka jälkeen pohditaan ratkaisuvaihtoehtoja. Keskustelun lopuksi tehdään yhteinen suunnitelma ja luodaan perheelle sopivat tavoitteet sekä jatkotyöskentely. Tii- mitapaamisen periaatteena on turvallinen, tasavertainen ja osallistava ilmapiiri. (Yliruka, 2024.)

Valtiotieteiden tohtori Elina Aaltio on tutkinut väitöskirjassaan (2022) systeemisen mallin vaikuttavuutta. Ydinajatus systeemisestä mallista on asiakkaan osallisuus sekä perhesysteemin lisäksi palvelujärjestelmän vaikutus perheen tilanteeseen. Aaltion väitöskirjan tutkimuksen mukaan työntekijät kokivat systeemisen työskentelymallin hyvänä, mutta työn kiireellisyys, suuret asiakasmäärät sekä puutteellinen tuki ja koulutus työskentelymalliin vaikuttivat siihen, ettei sitä käytetty suunnitelmien mukaan. Suuri työmäärä oli painavin syy siihen, ettei toimintamallia otettu käyttöön, myös esimerkiksi perheterapeutin työpanosta ei ollut saatavilla ja työntekijöiden vaihtuvuus kuormitti. Aaltio toteaa väitöskirjassaan, että jatkossa kehittäjiä, tutkijoiden ja paikallisten organisaatioiden olisi syytä tehdä parempaa yhteistyötä, jotta uudet menetelmät ja mallit menestyvät (Aaltio, 2022, 97).

5 Kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten kiintymyssuhdetyö näkyy osana perhetyötä ja miten sitä voisi jatkossa kehittää. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää perhetyötä ja tehdä perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille työkalu hyödynnettäväksi vanhemmuustyöskentelyyn kiintymyssuhdemalleista sekä niihin vaikuttamisesta. Opinnäytetyössä tarkasteltiin kiintymyssuhdemallien rakentumista sekä eri kiintymysmallien vaikutuksia lasten kasvatukseen, kehitykseen ja ylisukupolvisuuteen. Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös ammattilaisten kokemuksia kiintymyssuhdetyöstä sekä heidän arvioitaan ja havaintojaan kiintymyssuhteiden vaikutuksista asiakasperheiden haasteisiin. Opinnäytetyöntekijöiden tavoitteena oli testata perhetyön ammattilaisten työskentelyn tueksi luotuja menetelmäkortteja ja raportoida niiden toimivuudesta opinnäytetyössä. Menetelmäkortit tukevat vanhempia jo lapsen odotusajasta lähtien ja vahvistavat luottamuksen syntymistä ja kiintymysmallien ymmärrystä. Menetelmäkortit tarjoavat konkreettisia harjoituksia vanhempien kanssa tehtävään työskentelyyn.

Tutkimuskysymysten laatimiseen käytettiin runsaasti aikaa, jotta saatiin tutkimuskysymyksistä tarkoituksenmukaisia ja kehittämistyötä tukevia. Ennen lopullisia tutkimuskysymyksiä, perehdyttiin perhetyön erilaisiin olemassa oleviin menetelmiin ja kiintymyssuhdetta käsittelevään kirjallisuuteen.

Opinnäytetyössä tarkoituksena oli saada vastaukset kysymyksiin:

1. Miten kiintymyssuhteet näkyvät perhetyössä?
2. Millä tavoin perhetyössä toteutettavaa kiintymyssuhdetyöskentelyä voisi kehittää?

6 Toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisena kehittämistyönä yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Opinnäytetyössä käytettiin laadullista menetelmää ja aineistoa kerättiin kyselyn ja haastattelun pohjalta. Lopputuloksena luotiin menetelmäkortit ammattilaisille. Toteutuksessa haettiin työvälinettä vanhemmuustyöskentelyyn, joka tukee vanhempien kanssa tehtävää työtä lasten kasvussa ja kehityksessä. Toikon & Rantasen (2009, 10) mukaan tutkimuksellinen kehittämistoiminta rakentuu itse kehittämisprosessista, tiedontuotannosta ja toimijoiden osallistumisesta. Opinnäytetyön tutkimuksellinen osio rakentuikin näiden kolmen metodisen ydintekijän pohjalta.

Opinnäytetyön toteutuksessa tarkasteltiin perhetyön kiintymyssuhdetyötä koko Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyön ammattilaisten näkökulmasta, perhetyön ammattilaisista muodostui opinnäytetyön kohderyhmä. Saatekirje (Liite 2.) sekä linkki kyselyyn toimitettiin ammattilaisille sähköpostitse, kyselyyn vastaaminen vei noin 10 minuuttia. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen tavoitteesta ja kyselyn tarkoituksesta sekä menetelmäkorteista. Tutkimuksen kerrottiin tapahtuvan täysin anonymisti ja vastaamisen olevan vapaaehtoista. Saatekirjeessä selvennettiin myös kyselyyn vastaamisen olevan suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Kysely pyrittiin rakentamaan mahdollisimman selkeään ja helposti ymmärrettävään muotoon.

Webropol- kyselyllä pyrittiin selvittämään kiintymyssuhteiden ja niiden ympärillä tehtävän työskentelyn merkitys ja laajuus perhetyössä. Kyselyyn kerättiin vastaukset Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyön ammattilaisilta, joita on noin 100. Perhetyön ammattilaiset työskentelevät perheissä, joissa on tuen tarvetta sekä sosiaalihuollon mukaisesti, että lastensuojelulain mukaisiin palveluihin. Webropol-kysely ammattilaisille muokkautui opinnäytetyön edetessä, kyselylomake testattiin aluksi neljällä ammattilaisella, jonka perusteella kyselyyn selvennettiin lyhyesti kiintymyssuhteiden merkitys. Opinnäytetyön tuotoksena syntyneitä menetelmäkortteja työstettiin Webropol-kyselyn aikana ja korttien ulkoasua muokattiin ammattilaisten vastausten perusteella.

Kyselyn jälkeen menetelmäkortit testattiin yhden Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyön tiimin kesken, jossa työskentelee yhteensä kuusi perhetyöntekijää. Testaamisen jälkeen ammattilaisilta kerättiin palaute haastattelun muodossa. Haastattelun perusteella menetelmäkorttien ohjeita muokattiin ymmärrettävämpään ja selkeämpään muotoon, kortteihin ei tehty muutoksia. Haastattelu vaati herkkyyttä, luottamuksellisuutta ja joustavuutta. Kyselytulosten ja haastattelun aineisto analysoitiin kyselyn ja haastattelun päätteeksi. Kehittämisprosessin vaiheita ja etenemistä on kuvattu kuviolla 1.

Kuvio 1. Kehittämisprosessin eteneminen

6.1 Tutkimusmenetelmät

Erialaisten menetelmien avulla pyritään helpottamaan tutkimusten tekemistä, lähestytään tutkimuksen aihetta sekä pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Tutkimusmenetelmän valintaa tehdessä on mietittävä, millaista tietoa etsitään, keneltä ja mistä sitä etsitään. (Puusa & Juuti, 2020). Toikko & Rantanen (2009, 18) toteavat, että tutkimusmenetelmien valinta perustuu tutkimusongelmaan eli millaiseen kysymykseen etsitään ratkaisuja. He myös määrittelevät, että tuotettu tieto on usein kehittämistoimintaa tukevaa sekä käytännönläheistä.

Opinnäytetyö on tutkimustyybiltään laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään kuvaamaan ja ymmärtämään kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja syvällisesti saaden uusia näkökulmia tutkimukseen. Tutkimuksessa keskitytään muun muassa ihmisten kokemuksiin, käyttäytymiseen ja mielipiteisiin. (Laadullisen tutkimuksen vahvuudet ja haasteet N.d.) Hirsjärven ym. (2007, 157) mukaan lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita kuin todentaa jo valmiiksi olevia väittämiä. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tiettyä ilmiötä koskevaa tietoa pyritään saamaan tutkimuksien kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta ja teoria on ennemminkin vain apuväline. (Puusa & Juuti, 2020.) Laadullista tutkimusta suunniteltaessa, on otettava huomioon tutkimuksen tarkoitus, tutkimuskysymykset ja aineistonkeruumenetelmän valinta. Nämä muodostavat pohjan koko tutkimusprosessin suunnittelulle. (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen, 2022, 216.)

Tutkimusmenetelmänä kyselytutkimus on tehokas, säästäten tutkijan vaivannäköä ja aikaa. Heikkouksena kyselytutkimuksessa voi olla vastaajien rehellisyys, väärinymmärrykset, vastaajien tietoisuus aiheesta sekä vastaamattomuus, joka johtaa heikkoon vastausprosenttiin. Hyvä ja laadukas kysely vaatii huolellista hahmottelua ja aikaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 191). Kysely, havainnointi, haastattelu ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto ovat yleisempiä aineistonkeruumenetelmiä laadullisessa tutkimuksessa, joita voidaan käyttää eri tavoin yhdisteltynä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Menetelmien tavoitteena on edistää tutkimuksellisuutta sekä osallistumista. Molemmat valitut menetelmät, kysely ja haastattelu edistivät näitä tavoitteita.

Opinnäytetyössä kyselyn lisäksi toisena menetelmänä käytettiin haastattelua, joka toteutettiin ryhmähaastattelun muodossa. Ryhmähaastattelu on monikäyttöinen menetelmä, jossa haastattelijan tehtävä on raamittaa keskustelua siten, että se aihepiiriltään liittyy tutkimusaiheeseen. Ryhmähaastattelusta puhutaan silloin, kun paikalla on useita haastateltavia yhtä aikaa. Haastattelun tavoitteena on luoda keskustelua ryhmässä tutkijan määrittelemästä aiheesta ja siihen yhdistyvistä teemoista. Ryhmähaastattelussa dialogisuus ja reflektio toteutuvat parhaiten, mutta se vaatii myös osallistuneiden välistä luottamusta ja yhteisymmärrystä. Ryhmähaastattelussa voidaan saada esille sekä yksilöllisiä tulkintoja että koko ryhmän yhtenäisiä käsityksiä. Ryhmähaastattelun avulla on mahdollista tutkia hyvin erilaisia aiheita ja se mahdollistaa huomion kiinnittämisen kaikille ryhmän jäsenille yhteiseen asiaan. (Puusa & Juuti 2020, 115.) Tuomi & Sarajärvi (2009, 72–74)

kertovat haastattelun hyvistä puolista, joita on muun muassa joustavuus ja haastateltavien henkilöiden valinta. Joustavuudella Tuomi & Sarajärvi tarkoittavat, että haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä ja kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin tutkija katsoo aiheelliseksi. Haastatteluun voidaan taas valita henkilöitä, joilla on jo kokemusta ja tietoa tutkittavasta aiheesta. Hakalan (2024) mukaan haastattelu on elämänläheistä esimerkiksi, kun kaivataan tietoa ihmisten ajatuksista, mielipiteistä, kokemuksista tai käsityksistä, johon haastattelu toimii parhaiten. Lisäksi haastattelua puoltaa se, että haastattelija saa käsiin juuri sellaisen määrän aineistoa kuin olisi halunnut.

Haastattelu onkin yksi käytetyimmistä tiedonkeruista kvalitatiivisessa tutkimuksessa, silti haastattelussakin on haasteensa. Tutkija voi suhtautua haastatteluihin realistisesti olettaen, että ihmiset kertovat asioista niin kuin ne ovat tai tutkija voi antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, jolloin luotettavuus heikkenee. Haastattelu voi tapahtua myös liian nopealla aikataululla, joka näky aineiston niukkuutena ja yksipuolisuutena. (Kananen, 2008, 76–77; Hirsjärvi, ym. 2007, 199–200.) Puusa (2020) kirjoittaa haastattelun virhelähteistä, jotka voivat aiheutua muun muassa haastattelutilanteesta. Haastattelun luotettavuuden arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota reaktiivisuus- ja tulkintavirhekysymyksiin. Reaktiivisuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon tutkija vaikuttaa saatuihin vastauksiin kuten johdattelemalla haastateltavia ja siten vaikuttaen tutkimustuloksiin. Tulkintavirheet voivat puolestaan aiheutua siitä, että tutkittava ei ymmärrä kysymyksiä, joka voi johtua tutkijan epäselvästä kysymyksen muotoilusta tai tutkijan käyttäessä epäselviä ilmaisuja ja käsitteitä.

6.2 Kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui sosiaalialan ammattilaiset, jotka työskentelevät Keski-Suomen hyvinvointialueella perhetyöntekijöinä ja perheohjaajina. Työntekijöitä on yhteensä noin 100, vastauksia toivottiin tulevan vähintään 50 kappaletta. Opinnäytetyön tuotoksena oli tehdä menetelmäkortit perhetyöhön, jotka tukevat perheiden kanssa tehtävää työtä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tyypillistä on valita kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi vain työntekijöiltä kerättävään aineistoon ja sen analyysiin, ei satunnaisotoksenmenetelmää käyttäen. Tällöin puhutaan yhden kategorian asetelmasta (single category desing), jolloin tietoa kerätään tietyiltä henkilöiltä tai ryhmiltä. Toikko & Rantanen (2009, 119) kirjoittavat tiedonkeruun rajauksesta, joka perustuu harkintaan ja on tyypillistä ja perusteltua kehittämistoiminnalle, jolloin puhutaan laadullisesti perustellusta kattavuudesta. (Hirsjärvi ym. 2007, 160; Toikko & Rantanen, 2009, 119.)

Tutkimuksen kannalta aineistokeruun tavoitteena on kerätä oleellista tietoa ja asioita aineiston analyysiin (Elo, ym. 2022, 215). Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin Webropol- kyselyä, kysely oli erilaisista dokumenteista koottua tietoa ja havainnointia. Opinnäytetyö aloitettiin testauttamalla kyselylomake neljällä koehenkilöllä, jotka työskentelevät sosiaali- ja terveysalalla. Näin saatiin varmistusta kysymysten selkeydestä sekä vastaamisen kestosta. Hirsjärven ym. (2007, 199) mukaan käytettäessä apuna lomakkeen esitutkimusta, voidaan nähdä kyselyn toimivuus sekä mahdollisuus korjata kysymysten muotoilua. Kyselylomakkeen testaamisen jälkeen kyselyyn lisättiin saateteksti kiintymyssuhteen teoriasta. Kyselylomakkeen ollessa valmis, saatekirje (Liite 2.) lähetettiin Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyöntekijöille ja perheohjaajille sähköpostite. Saatekirjeessä tuotiin esille kehittämistyöntekijöiden kiinnostus aiheeseen liittyen sekä perustelut aihevalinnalle. Aineistoa kerättiin marras- joulukuun 2024 aikana sähköisellä Webropol-kyselyllä (Liite 1.) kysely toteutettiin täysin anonymisti. Opinnäytetyön aiheesta ja kyselystä informoitiin opinnäytetyöntekijöiden toimesta perhetyön tiimivastaavien tiimipalaverissa, jossa toivottiin runsasta osallistumista kyselyyn. Kysely oli avoinna kaksi viikkoa, jonka aikana vastauksia tuli 14 kappaletta. Kyselyä jatkettiin vielä kahdella viikolla ja lopulta saatiin vastauksia yhteensä 20 kappaletta. Niukalle vastausprosentille syyksi kerrottiin enimmäkseen työkiireet perhetyössä.

Kysely on yksi tapa kerätä aineistoa, jonka avulla voidaan kerätä tietoa tutkimuksesta. Kysymyksiä voi olla monia ja vastaajien määrä voi olla laaja (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Kyselylomake sisälsi 11 avointa kysymystä ja niiden vastaamiseen meni noin 10 minuuttia. Kysymykset liittyivät työntekijöiden kokemuksiin kiintymyssuhdetyöskentelystä perhetyössä. Hirsjärven ym. (2007, 196) mukaan avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista omia ajatuksia ja tietämystä aiheesta. Kaikille perhetyöntekijöille ja perheohjaajille suunnatulla kyselyllä pyrittiin siihen, että perhetyön ammattilaiset pääsivät osalliseksi kehittämistyöhön kertomaan oman näkökulman aiheesta. Kyselyn tarkoitus oli toimia pohjana menetelmäkorttien kehittämiseen ja toteutukseen.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa tutkimisaineistoa voi kerätä monella eri tavalla. Usein tutkimusaineistoksi valitaan ihmisten omat kokemukset puheen muodossa, jolloin tutkimusaineisto kerätään haastatteluna. (Vilka, 2005, 100.) Opinnäytetyöntekijät näkivät kyselyn lisäksi haastattelun parhaimpana tutkimusmenetelmänä. Haastattelun avulla oli tarkoitus

kerätä palautetta menetelmäkorttien sopivuudesta perhetyöhön sekä saada palautetta korttien mahdollisista korjauksista ja kehittämisideoista.

Tutkimuksen haastateltaviksi valittiin yksi Keski-Suomen hyvinvointialueen perhetyön tiimi, jossa työskentelee kuusi perhetyöntekijää. Haastateltavat olivat koulutustaustaltaan sosionomeja ja lähihoitajia, jotka ovat työskennelleet sosiaali-terveysalalla pitkään ja täten omasivat näkökulmia aiheeseen liittyvistä tekijöistä. Vilka (2005, 114) muistuttaa haastateltavien valinnan kriteereistä. Tutkimusongelman mukaan on hyvä valita haastateltavat joko asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella, jolloin puhutaan tarkoituksenmukaisesta, harkinnanvaraisesta näytteestä. Tärkeää on kuitenkin se, että haastateltavalla on omakohtainen kokemus tutkittavasta asiasta.

Haastattelut toteutettiin helmikuun 2025 aikana. Ennen haastattelua tutkijat valmistelivat huolellisesti haastattelun rungon, tarpeelliset kysymykset, sopivan ajankohdan ja haastatteluun varattiin myös riittävästi aikaa. Haastatteluun osallistuneilta ammattilaisilta kerättiin kirjallinen suostumus haastatteluun osallistumisesta (Liite 4.) sekä haastattelun pohjalta esiin nousseen palautteen hyödyntämisestä opinnäytetyössä. Aikataulun sovittaminen jokaisen kalenteriin oli haastavaa, mutta lopulta ajankohta ja paikka löytyivät. Testasimme menetelmäkortit ja kokosimme haastattelun rauhassa ilman keskeytyksiä. Ryhmähaastatteluun osallistuvat työntekijät saivat tutustua menetelmäkorttien sisältöön ja aiheeseen jo hyvissä ajoin ennen haastattelua. Ennen haastattelun aloitusta, haastattelijat painottivat, että henkilöllisyys ja haastateltavien vastaukset säilytettiin luottamuksellisesti. Tällä tavoin pyrittiin saamaan laadukasta ja monipuolista materiaalia.

Haastateltavien motivaatiota ylläpidettiin tukemalla ymmärrystä menetelmäkorttien kysymyksien tarkoitusperällä ja avaamalla kysymyksiä esimerkkien kautta. Haastattelussa keskustelu oli avointa ja vuorovaikutteista. Molemmat opinnäytetyöntekijät tulivat osallistuneeksi eri tavoin haastatteluun, havainnoimalla ja merkitsemällä omia muistiinpanoja, joita vertailtiin analysointivaiheessa. Ryhmähaastattelussa työntekijöiden dialogisuus sisälsi arvokasta ja runsasta aineistoa, joka analysoitiin. Haastattelutilanne oli rauhallinen ja hyvä haastattelurunko auttoi haastattelun etenemistä sopivassa tahdissa. Haastatteluun oli varattu aikaa 1,5 tuntia, joka mahdollisti kiireettömän aikataulun ja mahdollisuuden hyvään vuoropuheluun. Haastattelua ei nauhoitettu. Ryhmähaastattelu oli opinnäytetyöntekijöiden ensimmäinen haastattelu, jossa tekijät huomioivat, että haastattelijalta vaaditaan hyviä sosiaalisia taitoja ja luottamusta. Haastattelutilanne vaatii herkkyyttä ja tilanetaajua, jotta haastattelussa säilyi ulkopuolinen rooli.

Webropol- kyselyn avulla saatiin muodostettua käsitys menetelmäkorttien sisällöstä, ulkonäöstä ja toiminnallisuudesta. Menetelmäkortteja testaamalla ja haastatteleamalla ammattilaisia saatiin käsitys korttien käytettävyydestä, toimivuudesta ja huomioitavista asioista, kuten sensitiivisyydestä asiakastilanteessa. Kyselyn ja haastattelun tavoitteena oli muodostaa menetelmästä mahdollisimman asiakaslähtöinen ja helppokäyttöinen työkalu keskustelun tueksi.

6.3 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnilla tarkoitetaan aineiston käsittelyä ja tulkitsemista. Aineiston keräämisen päämääränä on sen analysointi, tulkinta ja aineistosta tehtävät johtopäätökset. Tarkoituksena on luoda aineistosta mielekäs kokonaisuus ja esittää tutkimuskohde uudesta näkökulmasta. Usein ajatellaan, että analyysi tehdään vasta sitten, kun kaikki aineisto on kerätty ja järjestetty. Kuitenkin kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu, että aineistoa kerätään ja analysoidaan monissa eri vaiheissa eikä analyysia tehdä vaan yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa. Kuitenkin tutkimusten yleisohjeeksi sopii se, että heti aineiston keräämisen jälkeen aloitetaan aineiston käsittely ja analysointi. (Hirsjärvi ym. 2007, 216, 218.)

Tämän tutkimuksen aineisto analysoitiin induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, joka liitetään usein laadulliseen tutkimukseen ja on eniten käytetty menetelmä Suomessa. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkija tuottaa luokittelun itse perustuen aineistoonsa. Sisällön analysointi soveltuu useiden erityyppisten materiaalien esimerkiksi kirjoitettujen tekstien, haastattelujen ja erilaisten nauhoitetun puheen, äänen ja kuvaa sisältävien aineistojen analysoimiseen. Sisällönanalyysin avulla voidaankin analysoida lähes kaikki materiaali, joka voidaan dokumentoida kirjalliseen muotoon mahdollistaen luotettavan, systemaattisen sekä toistettavissa olevan ja objektiivisen aineiston analyysin. (Elo, Kajula, Tohmola, Kääriäinen, 2022, 216.) Ammattilaisille laadittu kysely ja ryhmähaastattelu toimi tutkimuksemme aineistona, jota analysoimalla saimme tutkimuksen tulokset. Tutkimuskysymyksiä laadittaessa, mietittiin kysymyksiä, joilla saataisiin kattavammin vastauksia. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, tavoitteena on saada vastauksia tutkimuskysymyksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 112). Toikko & Rantanen (2009, 157) tuovat esille sen, että tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa tutkimuksen tarkoituksena on palvella kehittämistä, jossa korostetaan systemaattisuutta sekä analysoinnin ja tiedonkeruun huolellisuutta ja näin taataan kehittämistyön mahdollisuus onnistua.

Laadullisessa tutkimuksessa on monta eri tapaa tehdä analyysi, eikä ole vain yhtä ja oikeaa tekniikkaa, tärkeää on valita sellainen analyysitapa, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimustehtävään. (Hirsjärvi ym. 2007, 219.) Tämän tutkimuksen sisällönanalyysi aloitettiin huolellisesti läpikäymällä koko aineisto, samalla etsien aineistosta tutkimuskysymyksiä vastaavia ilmaisuja. Perehtyminen aineistoon antaa kokonaiskuvan aineistosta helpottaen analyysin aloittamista (Elo ym. 2022, 219). Aineistosta poimittiin kaikki ne, jotka vastasivat olennaisesti tutkimuskysymyksiin, jonka jälkeen aineisto pelkistettiin ja luokiteltiin. Pelkistämässä aineistosta etsitään tutkimukselle tärkeät ja oleelliset kohdat, joka voi olla tiivistämistä tai pilkkomista osiin ja karsitaan tutkimukselle kaikki epäolennainen pois. Luokittelussa käydään läpi alkuperäisilmaukset ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 109–111.) Tutkimuksessa analysointivaihe ja aineistonkeruu toteutuivat osin päällekkäin, koska haastattelusta tuli uusia näkökulmia tutkimukselle.

Aineistosta etsittiin tutkimuskysymyksiä vastaavia ilmaisuja ja aineistoa karsittiin vastaamaan olennaisesti tutkimuskysymyksiin. Webropol- kyselyssä oli 11 avointa kysymystä, joiden vastaukset käytiin huolellisesti läpi, vastaukset kerättiin taulukkoon, johon alkuperäisilmaukset muutettiin pelkistetyiksi ilmaisuiksi, jotka edelleen luokiteltiin. Analyysi eteni vertailemalla muodostettuja alaluokkia ja yhdistämällä samankaltaiset alaluokat keskenään ryhmäksi eli yläluokaksi. Elo ym. (2022, 220) mukaan, yhdisteltävää luokittelua jatketaan niin kauan kuin se on tutkimuksen tarkoitus sekä tutkimuskysymysten osalta relevanttia. Taulukossa 1 on esimerkki opinnäytetyön induktiivisen sisällönanalyysin toteutuksesta ja sen vaiheista.

Ryhmähaastattelun jälkeen analysointi aloitettiin litteroimalla eli auki kirjoittamalla haastatteluiden sisältö. Litterointi on tärkeä osa kokonaisuuden hahmottamista sekä analyysin luotettavan etenemisen varmistamisessa. (Elo ym. 2022, 219.) Vilkan (2005, 115) mukaan litterointi auttaa myös tutkimusaineiston analysointia kuten aineiston läpikäyntiä, aineiston ryhmittelyä ja luokittelua. Haastattelun litteroinnissa keskityttiin asiasisältöihin ja jätettiin pois puheessa käytettävät täytesanat sekä sanojen toistot. Ryhmähaastattelusta litteroitua aineistoa tuli viisi sivua. Opinnäytetyöntekijöiden omia muistinpanoja tuli kaksi sivua. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä kolme sivua rivivälillä 1.5 ja fonttikoolla 12. Haastattelun analyysi eteni samalla tavoin kuin Webropol-kyselyssä.

Alkuperäis-ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Yläluokka	Pääluokka
<i>"Vanhempien vahvistaminen ja tukeminen lasten kasvatuksessa"</i>	Haasteet jaksamisessa ja rajoittamisessa	Vanhemmuuden haasteet	Vanhemmuustyökentely
<i>"Perheessä on äidin masennusta ja uupumusta"</i>	Masennus	Mielenterveyden haasteet	Vanhempien mielen-terveysongelmat
<i>"Perheessä on puutteelliset vuorovaikutustaidot ja dynamiikan haasteet"</i>	Vuorovaikutuksen ja dynamiikan haasteet	Vuorovaikutuksen haasteet	Vanhemmuuden haasteet ja tukeminen
<i>"Vanhemman oman historian ja kokemukset vaikuttavat perheeseen"</i>	Vanhemman menneisyys	Ylisukupolvisuuden kierre	Ylisukupolvisuus perheissä
<i>"Lapsen ja vanhemman välinen tunneside on vahingollinen ja puutteellinen"</i>	Vuorovaikutuksen ja tunnetaitojen ongelmat	Tunnetaitojen haasteet	Tunnetyökentely perheissä

Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysistä

7 Tulokset

Tässä kehittämistyössä saatiin riittävän kattavat vastaukset molempiin tutkimuskysymyksiin. Keskeisimpinä tuloksina todettiin, että perhetyön ammattilaisilla on kokemusta kiintymyssuhteista ja kiintymyssuhdetyöskentelystä perheiden kanssa. Keskustelut liittyvät usein vaikeiden tunteiden käsittelyyn eikä varsinaisesti taustalla oleviin syihin. Menetelmäkorttien avulla työntekijän on luontevaa avata kiintymyssuhteeseen liittyvää keskustelua vanhempien kanssa ja keskittyä juuri-syihin. Kortteja voidaan soveltaa myös eri asiakaskuntaan esimerkiksi nuorten kanssa työskente-lyyn sekä jo varhaisen tuen palveluissa, kuten neuvolassa. Korteista tulee olemaan hyötyä niin perhetyön ammattilaisille, kuin muillekin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille.

Webropol-kyselyn vastausprosentti jäi toivottua alhaisemmaksi, pidennetyn kyselyajan jälkeen vastauksia kertyi 20 kappaletta, joka on 20 % sadasta kyselyyn osallistuneista ammattilaisista. Webropol- lähteen mukaan (Webropol survey tool forerunner, 2025) alhainen vastausprosentti voi viitata kyselyyn liittyviin ongelmiin, kun taas suurempi vastausprosentti tukisi tutkimuksen luotet-tavuutta. Kysyttäessä ammattilaiset kertoivat työkiireiden ja kyselyn pituuden vaikuttavan vastaa-mattomuuteen. Tutkimuksen kannalta avoimet kysymykset antoivat informatiivisempia vastuksia kuin monivalintakysymykset. Ryhmähaastattelulla saatiin kuitenkin arvokasta lisätietoa kehittämi-seen ja menetelmäkorttien toimivuuteen.

Vilka (2015, 189, 191) painottaa, että tutkittaville lähetetyllä saatekirjeellä voi olla merkittävä vai-kutus tutkimuksen onnistumiseen ja se voi jopa ratkaista tutkittavan päätöksen tutkimukseen osal-listumisesta. Saatekirjeen avulla tutkittava voidaan vakuuttaa tutkimuksesta sekä motivoida osal-listumaan tutkimukseen. On hyvä, että tutkimuksen kohteelle on tärkeä korostaa osallistumisen merkitystä ja vastaamisen tärkeydestä. Kyselytutkimuksessa yksi merkittävästä tekijöistä on riit-tävä vastausprosentti. Tuloksellisuuden kannalta myös haastattelussa on tärkeää haastattelijoiden motivoiminen.

Ryhmähaastattelulla saatiin vastauksia menetelmäkorttien käytettävyyteen ja selkeyteen. Haastat-telun pohjalta voidaan todeta, että menetelmän avulla vanhemmat saavat lisää tietoa ja ymmär-rystä kiintymyssuhteista ja niiden rakentumisesta sekä vaikutuksista lapsen kokonaisvaltaiseen ke-hitykseen.

7.1 Perhetyössä koettu kiintymyssuhdetyöskentely

Kyselyyn vastanneista perhetyön ammattilaisista lähes kaikki kertoivat huomioivan työskentelysään perheen kiintymyssuhdemallit jollain lailla. Vastaajista suurin osa kertoi keskustelevan paljon kiintymyssuhteista ja niiden vaikutuksista lapsen kasvuun ja kehitykseen. Yksi vastaaja kertoi systemaattisesti selvittävänsä työskentelyn alkaessa vanhempien omia lapsuuden taustoja ja kiintymyssuhdemalleja. Perhetyössä työskentely liittyy vahvasti **vanhemmuustyöskentelyyn** vanhempia tukemalla ja vahvistamalla. Suurin osa vastaajista pohti keskustelujen olevan arkikielellä, eikä niinkään kiintymyssuhde- termeillä kuvattuna. Moni vastaajista kertoi tunnistavan, että kiintymyssuhdemallit vaikuttavat perheiden tilanteiden ja oman työskentelyn taustalla, mutta keskustelut liittyvät usein vaikeiden tunteiden käsittelyyn, eikä niinkään taustalla oleviin syihin.

Vanhempien mielenterveyden haasteet kuvautuivat ammattilaisten vastauksista näkyvänä osana työskentelyä, vanhempien uupumus ja masennus haastavat perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja vaikuttavat lasten turvattomuuden kokemiseen sekä vanhempien läsnäolon puutteeseen. Vanhempien mielenterveyden haasteilla nähdään perhetyön ammattilaisten näkökulmasta olevan suora vaikutus lapsen kiintymyssuhdemallin rakentumiseen.

Kyselyn kautta selvisi, että harvemmin perehdytään systemaattisesti asiakasperheen kiintymyssuhdetaustaan työskentelyn aikana. Moni vastaajista oli sitä mieltä, että vanhempien kanssa käytävä systemaattinen työskentely kiintymyssuhteista olisi hyvä, etenkin työskentelyn alkaessa. Ammattilaiset kertoivat vastaavanlaisessa työskentelyssä käyttävän menetelminä muun muassa Elämänjanna, Sukupuuta ja Aikajanaa.

”En perehdy systemaattisesti. Jos olisi menetelmä olisi varmasti helpompi käsitellä asiaa heti esimerkiksi asiakkuuden alkaessa.” (vastaaja 3)

”En perehdy systemaattisesti, mutta näen että asiaan olisi hyvä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Joidenkin perheiden kohdalla asia voisi olla hyvin merkityksellistä käydä tarkasti läpi (vaatii kuitenkin resursseja, ja usein muut akuutit asiat vievät paljon aikaa)” (vastaaja 9)

Kyselyn perusteella perhetyön ammattilaiset havainnoivat kiintymyssuhdemallien rakentumisen näkyvän perhetyössä **vanhemmuuden haasteina** esimerkiksi vanhempien ja lasten välisissä vuorovaikutuksen haasteissa, kuten rajaamisen, roolien, auktoriteetin ja luottamuspuolan ongelmassa. Myös **ylisukupolvinen** malli tunteiden näyttämisen haasteissa sekä lasten liian varhainen itsenäinen pärjääminen ja vastuunottaminen nousi muutamasta vastauksesta esille. Kysyttäessä poikkeuksetta jokainen vastaajista oli sitä mieltä, että vanhemmille rakentunut kiintymyssuhdemalli määrittelee lasten kasvatusta asiakasperheissä.

”Määrittelee useinkin. Vanhemmalla saattaa olla hämärtynyt ajatus siitä, miten toimia oikein oman lapsen kanssa, jos oma lapsuus on ollut rikkinäinen ja vähän kokenut rakkautta ja läheisyyttä.” (vastaaja 14)

”Vanhempien oma kiintymyssuhdemalli kulkee usein yli sukupolvisesti ja mikäli ei ole ymmärrystä tarttua asiaan ja muuttaa sitä omien lasten kohdalla on esimerkiksi haasteet rajoittamisessa ja siihen liittyvässä järjestelmällisyydessä on usein puutteellista.” (vastaaja 20)

”Kyllä usein näkyy se, millaisen kasvatuksen ja kiintymyssuhteen vanhemmat ovat saaneet. Mutta usein he ovat valmiita muuttamaan ja muuttamaan asioita. Yleensä he eivät halua toistaa samaa, mitä heille on tehty, mikäli se on ollut negatiivista.” (vastaaja 1)

Perhetyön ammattilaisten havainnoinnin perusteella vanhemmille muodostunut kiintymyssuhdemalli näkyy asiakasperheiden lapsista niin positiivisena käytöksenä, kuin haastavana käytöksenä. Positiiviset vaikutukset näkyvät luottamuksena aikuisiin, rauhallisena käytöksenä, rajojen hyväksymisenä sekä tunnetaidoissa. Haasteet näkyvät apaattisuutena, vetäytymisenä, turvattomuutena, rajattomuutena, sylin ja läheisyyden hakemisena sekä negatiivisena huomion hakemisena. **Tunnetyöskentely perheissä** on ammattilaisille arkea ja tunteiden sanoittamiseen löytyykin monia eri menetelmiä valmiiksi, kuten Nalle-kortit ja Tunnemittarit. Eräs pitkän uran perheiden parissa tehnyt ammattilainen nosti esille huolen älylaitteiden vaikutuksesta kiintymyssuhteen kehittymiseen.

”Huolissani olen, pitkän uran tehneenä perheiden parissa, tänä päivänä ”älylaitteiden” vaikutuksesta kiintymyssuhteen kehittymiseen. Vastasyntyneelle vauvalle on tarjolla monenlaista ”vempainta” jolla vauvan voi rauhoittaa ilman vanhemman syyliä ja läsnäoloa. Leikki ikäiset

ja siitä isommat jäävät vanhemman "aitoa" läsnäoloa vaille, kun älylaitteet vievät huomion.”
(vastaaja 19)

7.2 Kiintymyssuhteisiin perustuva menetelmä osaksi perhetyötä

Opinnäytetyön tuotoksena toteutettujen menetelmäkorttien toimivuutta tutkittiin ryhmähaastattelun avulla. Ryhmähaastatteluun osallistui kuusi perhetyön ammattilaista Keski-Suomen hyvinvointialueelta ja heiltä kaikilta pyydettiin kirjallinen suostumus haastatteluun osallistumisesta (Liite 4.) Haastateltavat olivat koulutukseltaan sosionomeja ja lähihoitajia ja kaikki omasivat pitkän työkokemuksen alalta. Haastattelun aikana ja ennen haastattelun analysointia opinnäytetyöntekijät pitivät päiväkirjaa aineiston keruun vaiheista ja haastattelun yhteydessä syntyvistä havainnosta, ajatuksista ja alustavista tulkinnoista.

Menetelmän testauksesta saadun palautteen mukaan, menetelmäkortit tulevat olemaan hyödyllinen keskustelutuki vanhemmuustyöskentelyssä. Korttien kautta on mahdollista luoda vanhemmille ymmärrystä heidän omista toimintamalleistaan sekä syventää keskusteluja vanhemmuudesta. Vanhempien mielenterveyden haasteiden sekä muiden vanhemmuuteen liittyvien ongelmien vaikutus lapsiin pystytään havainnollistamaan lasten kasvun ja kehityksen näkökulmasta menetelmäkorttien avulla. Kortit auttavat sanoittamaan esimerkiksi turvattoman lapsen ajatuksia ja kokemuksia olosuhteistaan. Menetelmäkorttien avulla vanhemmat saavat oivalluksia ja tukea vanhemmuuteen liittyen. Palautteesta nousi esille korttien soveltuvuus eri asiakaskuntiin, kuten nuorten kanssa työskentelyyn, mutta korttien käytössä on tärkeää arvioida asiakkaan resilienssitaitoja arkojen aiheiden noustessa pintaan. Ammattilaisen on pystyttävä ottamaan haastavatkin keskustelunaiheet vastaan ja ohjattava asiakasta riittävän tuen piiriin tarpeen vaatiessa.

Korttien avulla ammattilaisen on mahdollista tarkastella yhdessä vanhemman kanssa hänen toimintansa taustalla olevia tapoja ja malleja. Keskustelussa voi pohtia vanhemmalle itselleen muodostuneita kiintymyssuhdemalleja ja niiden merkitystä omaan lapsuuteen, aikuisuuteen ja vanhemmuuteen. Ammattilaiset pohtivat menetelmän avulla pystyvän vaikuttamaan perheiden ylisukupolvisuuden kierteisiin sekä luomaan ymmärrystä kiintymyssuhteiden merkityksestä. Vanhempia pystytään menetelmän avulla myös tukemaan turvallisen kiintymyssuhteen luomisessa omille lapsilleen. Menetelmäkorttien kautta vanhemmat joutuvat refleктоimaan omaa toimintaansa suhteessa lapseen. Menetelmä tukee myös tunnetyöskentelyä perheissä.

Ammattilaisten palautteen mukaan menetelmäkorttien visuaalinen ilme oli selkeä, kaunis ja siisti. Kortit koettiin sopivan kokoisiksi ja teksti on kirjoitettu ymmärrettävään muotoon, myös ohjekirja koettiin selkeäksi. Keskustelussa nousi esille, että menetelmän käyttö vaatii ammattilaisilta perehtymistä aiheeseen, luottamuksellista suhdetta asiakkaaseen sekä rauhallista ja kiireetöntä aikaa. Kortteja käytettäessä ammattilaisten on inhimillistettävä korttien väittämiä asiakkaalle ja tuettava asiakasta valitsemaan kortti intuition mukaan. Ammatilaisen on muistettava tukea vanhempaa ja selventää, että kaikilla on omat haasteensa vanhemmuudessa. Menetelmän tarkoituksena on miettiä mitkä väittämistä asiakas kokee painottuneen yleisimmin elämässään. Menetelmäkortit muodostuivat lopulliseen versioon ryhmähaastattelun jälkeen. Haastattelun pohjalta korttien ohjekirjaa muokattiin selkeämmäksi, muuta muutosta kortteihin ei tarvinnut tehdä. Kortteja on yhteensä 42 kappaletta ja jokaisesta kiintymyssuhdemallista löytyy väittämiä 8–12 kappaletta kuttakin. Valikoidut väittämät tukivat sekä perhetyön ammattilaisten kyselyssä tuomia aiheita perhetyöstä ja perheiden haasteista, että jokaista neljää kiintymyssuhdemallia. Menetelmä koettiin kokonaisuudessaan helppokäyttöiseksi ja asiakkaalle selkeäksi menetelmäksi keskustelun tueksi.

Haastattelussa työntekijät pohtivat työskentelyä asiakasvanhemman ja työntekijän näkökulmista. Jos korttien kautta huomataan vanhemman saaneen lapsuudessa esimerkiksi turvaton kiintymyssuhdemalli ja nyt vanhempana hän jatkaa opittua mallia lapsilleen, on hyvä painottaa ja keskittyä positiiviseen näkökulmaan. Asiakkaalle on hyvä sanoittaa esimerkiksi ”Hyvä että tiedostat nämä haasteet ja näet kehittämisen paikat, pohditaan yhdessä mitä voisimme tehdä ja miten voisimme auttaa ja tukea, jotta päästään muokkaamaan opittuja toimintamalleja ja katkaisemaan kierteet”. Menetelmän käyttöön ja työskentelyn sujuvuuteen vaikuttaa myös työntekijän oma asenne sekä ratkaisukeskeinen työote. Haastattelun tulosten perusteella vanhemman tieto kiintymyssuhdemalleista ja niiden vaikutuksista lapseen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja näin ollen menetelmäkortit ovat oiva työkalu niiden työstämiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen seurantatutkimuksen mukaan äidin vahva kiintymyssuhde lapseen, sekä sosiaalisen verkoston tuki vaikuttaa positiivisesti pikkulapsen psykososiaaliseen hyvinvointiin. Tämä näyttäytyy muun muassa turvallisuudentunteella ja lapsen kyvyllä olla utelias ja kokea iloa sekä onnistumisia. Kyseiset asiat tukevat lapsen hyvän käyttäytymisen ja tunne-elämän

kehittymistä ja iänmukaista itsenäistymistä. Tutkimusten perusteella äidin ja lapsen välisessä kiintymyssuhteessa haasteiden tunnistamisen tärkeyttä tulisi korostaa ennen synnytystä ja lapsen ensimmäisenä elinvuotena ja tarjota vanhemmalle tukea kiintymyssuhteen vahvistamiseen. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2022.) Tulevaisuudessa olisi yleisestikin keskitettävä resurssit ennaltaehkäisevään työskentelyyn perheiden parissa, jotta negatiiviset ylisukupolvisuuden kierteet saataisiin katkeamaan ajoissa, eivätkä tulevat sukupolvet joutuisi kantamaan raskasta taakkaa mukanaan. Kyseinen tutkimus tukee opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitetta yhdenmukaisesti.

7.3 Kiintymyssuhdetyön kehittäminen laajemmin

Perhetyön ammattilaiset olivat kyselyssä yhtä mieltä siitä, että kiintymyssuhteisiin perustuvilla menetelmäkorteilla olisi ennaltaehkäisevä vaikutus lasten kasvuun ja kehitykseen. Menetelmä nähtiin tarpeelliseksi erityisesti neuvolan vanhemmuustyöskentelyssä. Vastaajan mukaan lähes kaikki lapset käytetään neuvolan palveluissa ja näin ollen kiintymyssuhteet tulisivat systemaattisesti puheeksi vanhempien kanssa. Perhevalmennuksen yhteyteen suunnattu sisältö kiintymyssuhdemalleista sekä ensisynnyttäjien mahdollisuus varhaisen tuen perhetyön kotikäynteihin neuvolan palvelujen lisäksi nousi esille muutamassa vastauksessa. Usean vastaajan mielestä vanhemmat saisivat näin ollen tukea jo varhaisessa vaiheessa kiintymyssuhdemallien tunnistamiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen ja menetelmällä olisi ennaltaehkäisevä vaikutus vanhempien kasvaviin mielenterveysongelmiin. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että neuvolassa menetelmäkortit olisivat hyödylliset, mutta pohti resurssien riittävyyttä.

Kiintymyssuhdemalleihin perustuvat menetelmäkortit nähtiin hyödylliseksi työvälineeksi myös lapsiperheiden palveluissa. Kiintymyssuhteiden merkityksen selventäminen perheille auttaa vanhempia paremmin ymmärtämään omaa toimintaansa ja vanhemmuuden haasteisiin ja tukemiseen pystyttäisiin näin ollen vastaamaan jo varhaisessa vaiheessa. Myös materiaalia käytännön työskentelyyn helpottamiseksi ja puheeksi ottoon toivottiin, kuten menetelmäkortit keskustelun tueksi.

”Varmasti olisi. Menetelmäkorttien avulla vanhemmat saisivat tukea jo varhaisessa vaiheessa kiintymyssuhdemallien tunnistamiseen ja niihin liittyvien ristiriitojen tai haasteiden ymmärtämiseen sekä heijastamiseen omaan vanhemmuuteensa.” (vastaaja 5)

Kiintymyssuhdetyöskentelyä kaavailtiin kyselyn vastauksissa perhetyön lisäksi neuvolan ja varhaiskasvatuksen palveluihin asiakaskunnan systemaattisuuden vuoksi, mutta myös vertaisryhmät ja psykoedukaatio nostettiin vaihtoehdoksi erityisesti niille vanhemmille, joilla on haasteita omassa lapsuudessaan, jotta negatiiviset mallit eivät heijastuisi omiin lapsiin. Ammattilaiset näkivät kiintymyssuhdetyöskentelyn varhaisessa vaiheessa vaikuttavan ylisukupolvisuuden kierteen katkaisemiseen.

Jokainen kyselyyn vastanneista perhetyön ammattilaisista oli sitä mieltä, että kiintymyssuhteisiin perustuvista menetelmäkorteista olisi hyötyä perhetyössä. Menetelmäkortit toimisivat keskustelun tukena vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa lapsuuden vuorovaikutussuhteisiin ja lasten turvalliseen kasvattamiseen. Kiintymyssuhdetyön kehittämiseksi yli puolet perhetyön ammattilaisista toivoivat aiheeseen lisää koulutusta. Vajaa puolet vastaajista toivoi selkeää materiaalia arjen työhön sekä menetelmäkorttien rinnalle toivottiin selkeitä ohjeita ja arkikielistä informaatiota kiintymyssuhdemalleista, joita vanhempien kanssa voi käydä yhdessä läpi. Vastaajista muutama pohti kiintymyssuhdemalleihin perustuvan menetelmän toimivan osana työskentelyn alkukartoitusta ja pohti sen säännöllistä ja systemaattista työskentelyä perhetyöhön. Monessa vastauksessa nousi esille myös aiheen puheeksi ottaminen menetelmäkorttien avulla ja kiintymyssuhdemallien tietoisuuden lisääminen vanhemmille.

8 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten kiintymyssuhdetyö näkyy osana perhetyötä ja miten perhetyötä voisi kehittää kiintymyssuhteen näkökulmasta. Perhetyössä nähtiin tarvetta kiintymyssuhteisiin perustuvalla menetelmällä, joka lisää vanhempien ymmärrystä heille muodostuneesta kiintymyssuhdemallista, sen vaikutuksista omaan vanhemmuuteen sekä seuraavaan sukupolveen.

Schneiderin & Zietlown (2023) tutkimuksesta käy ilmi jo raskausaikana alkavan vanhempi-lapsu-suhteen tärkeys, vuorovaikutuksen kantava vaikutus sekä vanhempien haasteiden varhainen tunnistaminen ja siihen vaikuttaminen lapsen terveen kehityksen näkökulmasta. Opinnäytetyön keskeiset tulokset ja Schneiderin & Zietlown tutkimukset tukevat toisiaan. Perhetyön ammattilaiset näkivät opinnäytetyön tuotoksena syntyneen menetelmän hyvänä apuna varhaisen vuorovaikutuksen muodostumisen ajalle. Opinnäytetyön tutkimuksesta selviää myös, että menetelmä tukee

ennaltaehkäisevää työskentelyä perheissä, kun ylisukupolvisuudesta ja kiintymyssuhteista puhutaan systemaattisesti varhaisen tuen palveluissa.

Opinnäytetyön keskeisiä tuloksia tukevat myös Paavilaisen ja muiden (2022) tutkimus ammattilaisten puheeksi ottamisen tärkeydestä lasten kaltoinkohtelussa. Kiintymyssuhdetyöhön perustuvalla menetelmällä otetaan puheeksi lapsen kaltoinkohtelu niin henkisellä kuin fyysiselläkin tasolla. Paavilaisen ja muiden tutkimuksen mukainen ennaltaehkäisevä vaikutus perheiden hyvinvointiin korostuu myös opinnäytetyön tutkimuksesta. Perhetyön resurssit ja säännöllinen työskentely perheen parissa vaikuttavat luottamuksen ja työskentelyn edistyksen saavuttamiseen. Opinnäytetyön tutkimuksesta nousut tarve kiintymyssuhteisiin liittyviin koulutuksille näkyy myös Paavilaisen ym. (2022) tutkimuksessa, jossa korostetaan ammattilaisten asiantuntemuksen edistävän lasten kaltoinkohtelun puheeksi ottamista.

Pitkään alalla työskennelleiden perhetyön ammattilaisten kiinnostus kiintymyssuhdetyön kehittämiseen ja menetelmän luomiseen vanhemmuustyöskentelyn tueksi oli erityisen innostavaa ja tärkeää. Opinnäytetyöntekijöiden kokemuksen ja näkemyksen kautta myös motivaatio perhetyön kehittämiseen ja menetelmän luomiseen näyttäytyi suurena. Oma työkokemus alalta koettiin rikkautena opinnäytetyön eteenpäin viemisessä ja suunnittelemisessa. Opinnäytetyöllä haettiin vastausta selkeään tarpeeseen saada työväline ammattilaisille, jotka työskentelevät vanhempien kanssa jo lapsen odotusajasta lähtien. Ammattilaisten työkaluna toimivien menetelmäkorttien tarkoituksena on ohjata vanhempia kiintymyssuhdemallien rakentamisessa ja kertoa vanhemmille konkreettisia keinoja, jotka tukevat lapsen kiintymyssuhteen muodostumista. Lisäksi korttien avulla pystytään lisäämään vanhempien tietoisuutta kiintymyssuhdemallien tärkeydestä ja näin ollen pystyä vaikuttamaan pitkällä tähtäimellä lasten turvalliseen kasvuun ja kehitykseen.

Erilaiset kiintymyssuhdemallit näkyvät vanhemmuudessa ja parisuhteessa ja sitä kautta vaikuttavat myös koko perheeseen. Kiintymyssuhdemallit vaikuttavat yksilön kykyyn ajatella omasta tai toisten tarvitsevuudesta, avun pyytäminen tai vastaanottaminen voi olla lähtökohtaisesti haastavampaa toisille. Sosiaalialan ammattilaiselle kiintymyssuhteiden merkitys ja tietämys on tärkeää, ne koskettavat meitä kaikkia ja ammattilaisten on hyvä huomioida perheiden ja lasten kanssa työskennellessä erilaiset kiintymyssuhdemallit. Avun tarve herättää niin työntekijässä kuin asiakkaassa

erilaisia tuntemuksia ja ajatuksia, kun erilaiset kiintymyssuhdemallit kohtaavat. Perhetyössä kohdataan perheenjäseniä ja ammattilaisia, jolloin erilaiset kiintymyssuhdemallit ja aiemmat kokemukset vaikuttavat. Ammattilaisen on hyvä tiedostaa, että myös omat kiintymyssuhteet vaikuttavat auttajana toimimiseen ja vuorovaikutukseen perheen kanssa. Työntekijän taustoista, kokemuksista ja oletusmalleista riippuen työntekijän voi olla helpompi ymmärtää tietynlaisia asiakkaita tai perheitä. (Vilén, Seppänen, Tapio, Toivanen, 2010, 102–112.) Perhetyössä ammattilaiset kohtaavat lapsia ja heidän perheitään, jotka ovat kokeneet kiintymyssuhdevaurioita. Kiintymyssuhdevaurioita voidaan aina korjata, jolloin aikuisen rooli on merkittävä. Vaikka perheessä ei ole luotu turvallista kiintymyssuhdetta, se ei aina tarkoita, etteivätkö vanhemmat olisivat rakastaneet lastaan.

Opinnäytetyön kautta nousi esille ammattilaisten pohdinnat ennaltaehkäisevän työn resursseista. Kiintymyssuhdetyön tarve menetelmiseen nähtiin parhaiten sopivaksi neuvolaan ja muihin säännöllisiin lapsiperheiden palveluihin varhaisen vuorovaikutuksen ja sen kehittymisen ajalle. Resurssien lisäksi myös palvelujärjestelmän rakenteiden tuomat haasteet puhuttavat. Jyväskylän yliopiston tutkijatohtori Maija Mänttari-van der Kuip kirjoittaa artikkelissaan (2022) palvelujärjestelmään liittyvistä rakenteellisista haasteista ja työntekijöiden toimintamahdollisuuksista julkisen sektorin lastensuojelutyössä. Artikkelista käy ilmi kolme palvelujärjestelmään liittyvää haastetta, jotka ovat palvelujärjestelmän monimutkaisuus, pirstaleisuus sekä resurssiniukkuus. Haasteet vaikuttivat kokonaisvaltaiseen ja suunnitelmalliseen lastensuojelutyön tekemiseen sekä yhteistyöhön muiden ammattilaisten kanssa. Palvelujärjestelmän monimutkaisuus, hankalaselkoiset palvelupolut ja monet eri toimijat vaikeuttavat asiakkaiden pääytymistä tarkoituksenmukaisiin ja oikea-aikaisiin palveluihin. Resurssiniukkuus ja liiallinen asiakasmäärä näyttäytyi kohtuuttomana riittämättömälle työntekijämäärälle kasautuvana työkuormana. Toimiminen resurssiniukassa palvelujärjestelmässä tuo haasteita asiakassuhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen. Ajanpuute asiakaskohtaamisiin ja perheiden tilanteiden perehtymiseen sekä reflektointiin kasvattaa virhearvioiden riskiä. (Mänttari-van der Kuip, 2022.) Myös korjaavaan työhön olisi syytä panostaa enenevässä määrin. Varhaisvuosien kokemukset eivät leimaa koko loppuikä: asioiden tiedostaminen ja työstäminen, kehittyminen ja kasvu on mahdollista läpi elämän (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus, 2021).

Ammattilaisen kiintymyssuhdeteorian tuntemus ohjaa tunnekeskeistä työskentelyä ja auttaa vanhempia näkemään, että turvallinen kiintymyssuhde on hyvinvoinnin ydintekijä niin lapsen kehitykselle kuin parisuhteillekin. Pari- ja perhepsykoterapeutti Eira Eklund-Mikola (2023) kirjoittaa artikkelissaan turvallisesta kiintymyssuhteesta, jonka tarve ei pääty lapsuuteen. Vanhemmat tarvitsevat myös turvallisen tunneyhteyden toiseen aikuiseen voidaksemme hyvin. Turvallinen parisuhde syntyykin heidän kyvystänsä olla toisille turvasatama, että myös turvallinen alusta. Hyvinvoivat vanhemmat ja parisuhde heijastuu myös lapsen kasvuun ja ympäristöön ja millaisen kuvan lapsi saa turvallisesti kiinnittyneistä vanhemmista.

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana oma ammatillisuus ja yhteistyötaidot kehittyivät muun muassa yhteisten pohdintojen ja reflektioiden kautta. Entuudestaan toisilleen tutut opinnäytetyöntekijät tietävät toistensa työskentelytavat, jonka vuoksi yhteistyö opinnäytetyöprosessin ajan sujui ongelmitta. Myös yhteistyö toimeksiantajan kanssa sujui ilman isompia haasteita.

Opinnäytetyöprosessi on ollut opettavainen, mielenkiintoinen ja osin myös haastava kokemus. Opinnäytetyötä tehdessä perhe-elämän, työn ja opiskelun yhdistäminen on vaatinut sinnikkyyttä, kannustusta ja hyvää aikatauluttamista. Opinnäytetyön prosessi on vaativaa työtä, joka tarvitsee aikaa, joustavuutta, kärsivällisyyttä ja ajankäytön hallintaa. Tukea ja kannustusta ovat antaneet oma perhe, työyhteisö ja esihenkilö sekä ohjaava opettaja. Aihevalinta oli ajankohtainen ja erityisen kiinnostava, jonka vuoksi aiheen rajaaminen oli ajoittain haastavaa. Työn rajaaminen ja opinnäytetyön tavoitteiden määrittely on tärkeää. Tässä opinnäytetyöprosessissa saavutettiin ne tavoitteet, jotka asetettiin.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Oli kyse sitten tutkimuksen aineiston keruusta, tulkinnasta, käsittelystä, raportoinnista tai tutkimuksen säilyttämisestä. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä niin tulosten tallentamisessa kuin niiden esittämisessä ja tulosten arvioinnissa. Eettisistä periaatteista huolehtiminen tarkoittaa muun muassa sitä, että tutkimukseen osallistujilla on oikeus tietää mistä tutkimuksessa on kyse sekä mitä aineistolle ta-

pahtuu tallentamisen, analysoinnin ja tutkimuksen jälkeen. Tutkimuksen lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimuksen eettisyydestä kuten erilaisista luvista vastaa aina tutkija itse. (Hirsjärvi ym. 2007, 23–25; Hakala, 2024.)

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana huomioitiin tutkimuseettiset periaatteet ja tutkimuskysymysten valinnat jo heti tutkimuksen alussa. Opinnäytetyön tekemistä varten anottiin tarvittavat asiakirjat ja asianmukaisesti tutkimuslupa sekä toimeksiantosopimus Keski-Suomen hyvinvointialueelta. Tutkimuksessa tavoiteltiin avoimuutta, rehellisyyttä ja kunnioitusta sekä kaikissa tutkimuksen eri vaiheissa noudatettiin tarkkuutta ja huolellisuutta. Ohjenuorana käytimme Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjeistuksia sekä tutkimustyölle asetettuja eettisiä vaatimuksia.

Opinnäytetyössä toimittiin yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti, kunnioitettiin tutkittavien ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta sekä muita oikeuksia. Tutkittaville oleville ihmisille ja yhteisöille ei aiheutunut merkittäviä riskejä, haittoja ja vahinkoja. (Vuori, 2021.)

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä. Tutkijan tulee arvioida tutkimuksensa luotettavuutta jokaisen tekemänsä valinnan kohdalla. Luotettavuutta kohentaa, kun lukijalle avataan totuudenmukaisesti ja selkeästi aineiston tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheista. (Vilka, 2005, 158–159; Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Opinnäytetyön aineiston eri vaiheet on kerrottu auki selkeästi ja tarkasti sekä raportointi on pyritty toteuttamaan mahdollisimman sujuvasti ja johdonmukaisesti, mikä tuo tutkimukseen luotettavuutta. Opinnäytetyöntekijöitä oli kaksi, joka lisää myös tulosten luotettavuutta, jolloin asiaa päästiin lähestymään kahdesta eri näkökulmasta.

Tuomen & Sarajärven (2009, 136) mukaan tutkimuksen luotettavuudessa tulisi huomioida myös tutkijan puolueettomuus. Tuomi & Sarajärvi painottavat myös, että puolueettomuutta pitää miettiä siinä, pyrkiikö tutkija kuulemaan ja ymmärtämään tiedonantajia itsenään vai haluaako tutkija katsoa tiedonantajan kertomusta oman kehiksen läpi. Vaikka molemmat tutkijat työskentelevät perhetyössä ja aihe liittyy työhön, kykenimme puolueettomasti tarkastelemaan aihetta ja tekemään tutkimusaineistoon pohjautuvia päätelmiä. Kyselyssä ja haastattelua tehdessä sekä aineistoa analysoidessa säilyi puolueettomuus sekä vältettiin ennako-oletuksia. Kehittämiproessin aikana

työntekijöiden omat arvot ja virka-asema eivät vaikuttaneet lopputulokseen. Tieto erilaisista kiintymyssuhteista, sen työskentelystä ja mahdollisesta kehittämisestä tuli opinnäytetyöntekijöiden motivaatioista, työkokemusten kautta sekä kiinnostuksesta perhetyön kehittämiseen.

Tutkimus suunniteltiin ja toteutettiin noudattaen hyviä tutkimuskäytäntöjä aihetta tutkittiin ja tarkasteltiin myös kriittisesti. Webropol- kysely (Liite 1.) toteutettiin anonymisti, vastaajia eikä vastauksia voitu yhdistää toisiinsa, lisäksi vastaaminen oli vapaaehtoista. Haastattelussa kysymykset esitettiin siten, että vastaaja ymmärtää kysymykset. Haastateltavat valittiin niin, että heillä on tietoa asiasta, joka lisäsi luotettavuutta tutkimukseen. Tutkimuksen tulokset raportoitiin rehellisesti ja luottamuksellisesti. Koko opinnäytetyönprosessin aikana aineistoa säilytettiin niin, ettei se joutunut väriin käsiin ja aineisto hävitettiin heti tutkimuksen päätyttyä. Tutkimuksessa on noudatettu luotettavuutta ja uskottavuutta muun muassa siten, että tutkimustulokset kuvaavat mahdollisimman tarkasti ja todenmukaisesti tutkittavaa ilmiötä. Haastattelijoille kerrottiin, millä perusteella haastattelukysymykset ovat valittu. Haastateltavien vastaukset on kirjoitettu sanasta sanaan, eikä litteroinnissa puhetta ole muutettu tai muokattu, eivätkä ne perustu vain tutkijoiden muistiin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli pohtia kiintymyssuhdetyön kehittämistä perhetyössä sekä luoda menetelmäkortit ammattilaisille, jotka tukisivat kiintymyssuhdetyöskentelyä vanhempien kanssa. Toikko & Rantanen (2009, 121,124) toteavat, että tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa luotettavuutta arvioidaan tiedon käyttökelpoisuuden, että hyödynnettävyyden kautta. He mainitsevat myös toimijoiden sitoutumisen merkityksen, joka liittyy myös luotettavuuteen. Kehittämisprosessissa lopputuloksen luotettavuuteen vaikuttaa tutkijoiden ja henkilöstön sitoutuminen. Henkilöstön sitoutumista pyrittiin lisäämään sillä, että vastaaminen tehtiin osallistujille mahdollisimman helpoksi. Webropol- kyselyyn vastaaminen ohjelmoitiin tiimipalaverin alkuun ja vastaamiselle oli varattu aikaa. Opinnäytetyöntekijät pyrkivät saamaan kyselyssä vastausprosentiksi 50 % muun muassa lisäämällä vastausaikaa kahdella viikolla. Kyselyssä aineiston niukkuus johtui varmasti osaltaan työkiireistä, jolloin vastauksia saatiin odotettua vähemmän, joka vaikuttaa luotettavuuteen. Ryhmähaastattelu oli hyvin ennakoitu, suunniteltu ja hyvissä ajoin osallistujia informoitu, joka mahdollisti hyvän dialogisuuden ja osallistavan keskustelun.

Luotettavuutta tarkasteltiin myös aineistotriangulaation avulla eli usean eri aineiston käyttöä saman tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi. Tällä tavalla saatiin apua tutkimuskysymysten ratkaisuun. Tutkimuksessa yhdistettiin kyselyaineiston- ja haastatteluaineiston tulokset, joita analysoimalla pääsimme samoihin tuloksiin. Toikko & Rantanen (2009, 124) kirjoittavat aineistojen yhdistämisestä ja luotettavuudesta. Yhdistämällä ja analysoimalla eri aineistoja päästen samoihin tuloksiin, voidaan tulosten luotettavuutta pitää osoittavana seikkana.

Tässä tutkimuksessa ei ollut yksittäiselle vastaajalle mitään välitöntä hyötyä. Tutkimustuloksilla, haastattelulla ja menetelmäkorteilla katsottiin olevan arvoa ja hyötyä, joita voidaan käyttää tulevaisuudessa perhetyössä ja sosiaali- ja terveydenalan kehittämisessä ja työskentelyssä vanhempien kanssa. Vastaajat voisivat hyötyä osallistumisesta tutkimukseen Webropol- kyselyn ja haastattelun kautta.

8.2 Johtopäätökset ja hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tulokset viittaavat siihen, että perhetyön ammattilaiset näkisivät kiintymyssuhteyden kehittämisen koulutuksineen ja menetelmineen hyödyllisenä ja ennen kaikkea ennaltaehkäisevänä toimena lapsiperheiden palveluissa. Aiheen ympärillä systeeminen työskentely esimerkiksi kartoittavana menetelmänä vanhempien kanssa työskenneltäessä koettiin hyväksi ja tärkeäksi perheen historian ja sen myötä saatavan informaation kannalta.

Tietoa kiintymyssuhtemalleista ja niiden vaikutuksista lasten kasvuun ja kehitykseen sekä menetelmäkortteja keskustelun tueksi on mahdollista lähteä juurruttamaan perhetyöhön. Perhetyö on luovaa ja erilaisia menetelmiä käytetään perheiden tarpeet huomioiden, työntekijän vastuulla on oman työn johtaminen. Perhetyön resursseihin uuden menetelmän käyttöönotto ei vaikuta. Perhetyön ulkopuolisten palveluiden menetelmiä ja resursseja uuden menetelmän käyttöönottoon ei käsitellä tässä opinnäytetyössä tarkemmin, mutta potentiaalisia jatkokehittämisen aiheita ne ehdottomasti ovat.

Kiintymyssuhteisiin ja niihin vaikuttaviin lapsuuden ajan haitallisiin kokemuksiin on lähdetty systemaattisesti vaikuttamaan ainakin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella. Ajatukset ovat ennaltaehkäisevässä työssä, kun neuvolapalvelut tarjoavat ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille mahdollisuutta keskusteluun vanhempien omista lapsuuden aikaisista haitallisista kokemuksista,

eli ACE kokemuksista ja niiden vaikutuksista vanhemmuuteen. (Malmgren, V. 2024.) Malmgrenin (2024) artikkelissa tutkija Saija Westerlund-Cook toteaa, että tutkimuksista tiedetään lapsuuden ajan haitallisten kokemusten vaikuttavan kauaskantoisesti fyysisellä, psyykkisellä kuin sosiaalisellakin tasolla, näin ollen kokemuksista keskusteleminen voi ehkäistä ongelmien periytymistä seuraavalle sukupolvelle sekä auttaa hahmottamaan omaa vanhemmuutta. Westerlund-Cookin mukaan vanhemman traumaattiset lapsuuden kokemukset kasvattavat lapsen riskiä kokea haitallisia kokemuksia ja kärsiä niiden seurauksista (Malmgren, V. 2024). Yhteiskunnallisella tasolla Maailman terveysjärjestö WHO:n laskelmien mukaan lapsuuden ajan haitallisten kokemusten terveystaakkojen kustannukset ovat suuret ja vastaavat Euroopassa vähintään 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta (State of the Art and Options for Action, 2023).

Kiintymyssuhteisiin perustuvat menetelmäkortit perhetyöhön ovat hyvä työkalu vanhemmuustyöskentelyyn, jonka avulla tuetaan vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta ja sen muodostumista. Kortteja voi hyödyntää myös muut sosiaali- ja terveydenalan ammattilaiset kuten neuvola. Korttien avulla vanhemmille lisääntyy tietoisuus kiintymyssuhteista ja vanhemmat voivat alkaa kiinnittämään enemmän huomiota kiintymyssuhteiden vaikuttavuuteen ja tärkeyteen.

Menetelmäkorttien hyödyntämisen mahdollisuudet jo varhaisessa vaiheessa esimerkiksi neuvolassa on mielestämme asia, jota on syytä kartoittaa. Kehittämideoita tuli prosessin loppua kohti ja menetelmäkorttien testausvaiheessa. Ammattilaiset pohtivat, että menetelmää voisi laajentaa tekemällä lisää kortteja ikätason mukaisiin keskusteluihin lasten ja nuorten kanssa, jotka voisivat syventää entisestään ymmärrystä kiintymyssuhteista. Lisäksi kehittämistyön lisäksi jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista nähdä, miten kiintymyssuhdetyöskentely menetelmäkorttien avulla on vaikuttanut vanhempien kanssa työskentelyyn ja heidän tapansa toimia lapsen kanssa.

Opinnäytetyön liitteenä (Liite 5.) on kuvia opinnäytetyön tuotoksena syntyneestä menetelmästä ja esimerkkikorteista. Menetelmä sisältää kortit, ohjeet sekä teoriaa kiintymyssuhteille sekä niiden vaikutuksista. Materiaali on sisäisesti jaettavissa Keski-Suomen hyvinvointialueen yhteydenpitokanavilla.

Menetelmää testattiin neljän eri vanhemman kanssa opinnäytetyöprosessin aikana. Tärkeää oli saada asiakkaan kokemus korttien käytöstä ja toimivuudesta sekä huomioida mahdolliset muutokset ennen lopullista tuotosta. Vastaanotto oli erinomainen, liikuttava ja avartava. Keskusteluista nousi esille uusia näkökulmia ja ymmärrystä perheiden nykytilannetta kohtaan. Kipeitäkin aiheita ja muistoja heräsi keskusteluista, mutta päälimmäiseksi vanhemmille jäi kiitollisuus siitä, että tiedostaa haasteet tässä kohtaa elämänvaihetta, kun asioihin voi vielä itse vaikuttaa ja on mahdollisuus kääntää suuntaa parempaan päin. Vanhempien näkemysten kartoittaminen oli hyvin tärkeää ja antoi kehittämisprosessiin varmuuden menetelmäkorttien tärkeydestä ja toimivuudesta, menetelmään ei nähty tarvetta tehdä muutoksia asiakastestauksen jälkeen.

Ihminen, jolla on kykyä kehittää ja säilyttää läheinen emotionaalinen suhde läheisiinsä, omaa hyvät mahdollisuudet pohtia oman kiintymyshistoriansa tapahtumia. Läheisten puuttuessa aikuisen on mahdollista käydä menneisyyttä läpi terapian avulla, jolloin mahdollisuudet ymmärtää menneisyyden vaikutuksia nykyhetkeen ja tulevaan paranevat. Vanhempana ollessaan lasten käyttäytyminen saattaa nostaa pintaan aikuisen omat menneisyyden muistot, jolloin toisen aikuisen läsnäolo ja hyväksyntä on hyödyllistä ja tärkeää vanhemman omien reaktioiden sekä tunteiden hallinnan kannalta. Vanhempaa voi auttaa autonomisen kiintymyksen syntymisessä esimerkiksi erilaisten reflektiivisyyteen pohjautuvien toimintojen avulla, kuten tietoisuusharjoitusten avulla. (Hughes, 2011, 76.)

Vaikka kiintymystyylin tunnistaminen voi tuntua kipeältä, samalla se voi olla hyvin helpottavaa ja lisätä ymmärrystä siitä, miten ihmissuhteissa ovat toistuneet samanlaiset haasteet ja toimintatavat. Kiintymystyyliä voi lähteä muuttamaan pienin askelin, muistaen olla itselleen armollinen.

Lähteet

Aaltio, E. 2022. Effectiveness of the Finnish systemic practice model for children's social care: a realist evaluation. Väitöskirja. Viitattu 6.11.2024. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/84031/978-951-39-9224-8_vaitos03122022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ahlström, N. 2015. Kiintymyssuhteen merkitys trauman siirtymisessä yli sukupolvien. Teoksessa A. Suokas-Cunliffe (toim). Häpeästä myötätuntoon. Näkökulmia vakavaan traumatisoitumiseen. Helsinki: Traumaterapiakeskus

Arell, S., Salakari, M. & Nurminen, R. 2019. Vahva vanhemmuus turvaa lapsen ja nuoren kasvun. Teoksessa M. Salakari; R. Nurminen & A. Rajamäki (toim.) Verkostoitumisesta seitittymiseen – kohtaamisia nuorten arjessa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.2.2025.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/817788/isbn9789522167064.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Avohuolto. N.d. Keski-Satakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Viitattu 6.11.2024.

<https://kessote.fi/palvelut/lastensuojelu/avohuolto/>

Burakoff, K., Martikainen, K. & Salminen, J. 2024. Papunet. Vuorovaikutuksen varhainen kehitys.

Julkaistu 10.6.2024. Viitattu 12.1.2025. <https://papunet.net/vuorovaikutuksen-varhainen-kehitys/>

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Helsinki: WSOYpro Oy

Eklund-Mikola, E. 2023. Kokemuksellisuuden voima turvallisen kiintymyssuhteen rakentamisessa.

Perhe- ja pariterapialehti. Viitattu 31.1.2025. <https://perhejaparterapialehti.journal.fi/article/view/141948/89526>

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., Kääriäinen, M. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja etene-

minen. Hoitotiede. Viitattu 30.1.2025. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987>

Felitti, V., Anda, R., Nordenberg, D., Williamson, D., Spitz, A., Edwards, V. & Marks, J. 1998. Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. American Journal of Preventive Medicine, 14, 245–258.

Forsell, M. 2024. Lastensuojelu 2023. Tilastoraportti. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Julkaistu

2.5.2024. Päivitetty 17.6.2024. Viitattu 12.9.2024. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>

- Hedman, A. 2025. ACE- eli lapsuuden ajan haitalliset kokemukset ja niiden merkitys. Traumainformoitu toivo. Viitattu 20.1.2025. [https://traumainformoitu.fi/ace-tapahtumat-ja-niiden-merkitys/Hughes, D. 2011. Kiintymyseskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT - Kustannus](https://traumainformoitu.fi/ace-tapahtumat-ja-niiden-merkitys/Hughes,%20D.%202011.%20Kiintymyseskeinen%20vanhemmuus.%20Toimivuutta%20kasvatukseen.%20Tampere:%20PT-Kustannus)
- Hakala, J. 2024. Laadullisen tutkimuksen ABC. Viitattu 4.2.2025. <https://www.elibslibrary.com/reader/9789523454613>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.p. Helsinki: Tammi
- Hiilamo, K. & Pruuki, H. 2020. Aina tytär, aina äiti. 1. taskukirjapainos. Painettu EU:ssa 2021. Kirjapaja
- Hughes, D.A. 2011. Kiintymyseskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-Kustannus
- Immonen, H-L., Vatanen, L. 2023. Eriarvoisen vanhemmuuden sosiaalinen todellisuus. Pro gradu – tutkielma. Sosiaalityö. Lapin yliopisto. Viitattu 18.2.2025. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/65460/Immonen_Vatanen.pdf?sequence=1&isAllowed=
- Isosävi, S., Ruismäki, M., Ihalainen, E., Korhonen, T., Kaunisto, S-L. & Mankila, P. Traumainformoitu työote turvan vahvistamisen työkaluna. N.d. Traumaterapiakeskus. Viitattu 19.12.2024. <https://traumaterapiakeskus.com/traumainformoitu-tyoote-turvan-vahvistamisen-tyokaluna/>
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi – perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell
- Kalland, M. 2020. Mentalisaatio vanhemmuudessa. Julkaistu 7.10.2020. Viitattu 14.12.2024. <https://vip-verkosto.fi/wp-content/uploads/2020/10/Mirjam-Kalland-Mentalisaatio-vanhemmuudessa.pdf>
- Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Kanninen, K., Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä; PS-kustannus
- Keinänen, M. & Martin, M. 2019. Mieli meissä – Tasapainoista arkea mielentämisen keinoin. Helsinki: Kirjapaja
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Viitattu 11.1.2025. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>
- L 417/2007. Lastensuojelulaki. Viitattu 21.10.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P2>

L 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Viitattu 11.1.2025.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Laadullisen tutkimuksen vahvuudet ja haasteet. N.d. Kvalitatiivinen tutkimus: Laadullisen tutkimuksen menetelmät. Viitattu 24.9.2024. <https://yrityksensivut.fi/kvalitatiivinen-tutkimus-laadullisen-tutkimuksen-menetelmat/>

Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Päivitetty 4.3.2021. Viitattu 2.12.2024. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmisuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>

Lasten oikeudet. N.d. Suomen YK-liitto. Viitattu 6.11.2024. <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/lasten-oikeudet>

Lindblom, J. 2023. Lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset: seuraamukset ja mekanismit. Psykologi-lehti 30.10.2023. Viitattu 20.1.2025. <https://psykologilehti.fi/lapsuudenaikaiset-haitalliset-kokemukset-seuraamukset-ja-mekanismit%E2%80%9C/>

Linner Matikka, J., Hipp, T., Barkman, J. 2023. Traumainformoitu työote. 2. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 9.1.2025. <https://janet.finna.fi/Record/jamk.993771244906251?sid=4898501520>

Mäkilä, P. 2024. Kasvatus <https://kaksplus.fi/vanhemmisuus/kasvatus/kiintymyssuhdemalli-muovautuu-jo-varhaislapsuudessa-ja-periytyy-herkasti-minka-mallin-tunnistat-itsessasi/> ???????

Mänttari-van der Kuip, M. 2022. Palvelujärjestelmään liittyvät rakenteelliset haasteet ja työntekijöiden toimintamahdollisuudet julkisen sektorin lastensuojelutyössä. Julkaisussa: Janus Sosiaalipoliittikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti 30, 21-43. Viitattu 11.1.2025. <https://journal.fi.ezproxy.jamk.fi:2443/janus/article/view/107864/68049>

Malmgren, V. 2024. Hyvinvointialueella keskustellaan vanhempien kanssa lapsuuden traumaista, toivotaan vaikutuksia jopa talouskasvuun. Keskisuomalainen. 6.10.2024. Viitattu 15.10.2024. <https://www.ksml.fi/uutissuomalainen/7954323>

Mentalisaatio ry. N.d. Viitattu 12.1.2025. <https://www.mentalisaatioyhdistys.fi/mita-on-mentalisaatio/>

Oiva-Kess, A. & Kronqvist, E-L. 2021. Miten minusta tulee minä. Opas varhaislapsuuteen. Helsinki: Into Kustannus Oy

Ojanen, V. 2022. Mentalisaatio on yksi tutkituimmista mielen teorioista nyt – aivotutkija kertoo, miksi ihan jokainen hyötyy siitä arjessa. Aikakauslehti: Hyvä terveys. Julkaistu 12.3.2022. Viitattu 8.1.2025. <https://www.hyvaterveys.fi/artikkeli/mieli/mentalisaatio-yksi-tutkituimmista-mielen-teorioista-nyt-aivotutkija-kertoo-miksi>

- Paavilainen, E., Rantanen, H. & Flinck, A. 2022. Perheessä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskio-
olojen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen. Kasvun tuki- aikakauslehti 2/2022. Viitattu
20.4.2025. <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/128854/77918>
- Pajulo, M. Salo, S. & Pyykkönen, N. 2015. Mentalisaatio ihmistä suojaavana tekijänä. Lääketieteelli-
nen Aikakauskirja Duodecim. Numero 11. Viitattu 11.1.2025. [https://www.duodecim-
lehti.fi/duo12278](https://www.duodecim-lehti.fi/duo12278)
- Panagou, C. & MacBeth, A. 2022. Deconstructing pathways to resilience: A systematic review of as-
sociations between psychosocial mechanisms and transdiagnostic adult mental health outcomes
in the context of adverse childhood experiences. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 29, 1626–
1654.
- Perhe. N.d. Suomen virallinen tilasto. Tilastokeskus. Viitattu 5.1.2025.
<https://stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Perheet. 2023. Suomen virallinen tilasto. Tilastokeskus. Viitattu 9.1.2025. [https://stat.fi/ti-
lasto/perh](https://stat.fi/ti-
lasto/perh)
- Perhetyö ja tehostettu perhetyö. 2024. Lastensuojelun käsikirja. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja
hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Viitattu 18.10.2024. [https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-
suojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo-ja-tehostettu-perhe-
tyo#:~:text=Perhety%C3%B6t%C3%A4%20voi-
daan%20tehd%C3%A4%20ehk%C3%A4isev%C3%A4n%C3%A4%20tai%20niin%20sanottuna%20kor-
jaavana,sis%C3%A4lt%C3%A4%C3%A4%20esimerkiksi%20keskusteluapua%20ja%20tukea%20ar-
jen%20eri%20toiminnoissa](https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-
suojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo-ja-tehostettu-perhe-
tyo#:~:text=Perhety%C3%B6t%C3%A4%20voi-
daan%20tehd%C3%A4%20ehk%C3%A4isev%C3%A4n%C3%A4%20tai%20niin%20sanottuna%20kor-
jaavana,sis%C3%A4lt%C3%A4%C3%A4%20esimerkiksi%20keskusteluapua%20ja%20tukea%20ar-
jen%20eri%20toiminnoissa)
- Perhetyö. N.d. Keski-Suomen hyvinvointialue. Viitattu 23.1.2025. [https://www.hyvaks.fi/palve-
lumme/perhetyo](https://www.hyvaks.fi/palve-
lumme/perhetyo)
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Laadullisen tutki-
muksen näkökulmat ja menetelmät. Viitattu 2.3.2025. Helsinki: Gaudeamus. [https://janet-
net.finna.fi](https://janet.finna.fi), <https://janet.finna.fi>,
Ellislibrary.
- Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Laadullisen tutki-
muksen näkökulmat ja menetelmät. Viitattu 6.3.2025. Helsinki: Gaudeamus. <https://janet.finna.fi>,
Ellislibrary.
- Reijonen, M. 2005. "Mitä työtä se perhetyö oikein on?" – ammattina perhetyöntekijä. Teoksessa
Voimaa perhetyöhön – Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Toim. M. Reijonen. Keuruu: PS- Kus-
tannus
- Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Finn Lectura

- Schneider, I. & Zietlow, A-L. 2023. The Parent-child relationship in the context of parental mental illness- Possibilities for intervention. Julkaistu 12.3.2023. Viitattu 12.4.2025. Pubmed. National Library of Medicine. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37171658/>
- Silvén, M., Kouvo, A. 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Minerva Kustannus
- Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria – tutkimus löydöksistä käytännön sovelluksiin. Viitattu 9.1.2025. <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>
- Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaaressa. Helsinki: Duodecim
- Sinkkonen, J. 2020. Onnellinen lapsi. Helsinki: WSOY
- Sinkkonen, J., Kalland, M. 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki; WSOY
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2025. Hyvinvointitalous. Julkaistu 21.2.2025. Viitattu 10.4.2025. <https://stm.fi/hyvinvointitalous>
- State of the Art and Options for Action. 2023. Julkaisussa Tackling Adverse Childhood Experiences (ACEs). World Health Organisation. Viitattu 15.10.2024. <https://www.ljmu.ac.uk/-/media/phi-reports/pdf/2023-01-state-of-the-art-report-eng.pdf?gsid=3ad2ac17-d60d-46a0-a1ca-bcceed0d3708>
- Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2022. THL:n tutkimus: äidin vahva kiintymyssuhde lapseen ja sosiaalisen verkoston tuki vaikuttavat hyvin positiivisesti pikkulapsen kehitykseen. Viitattu 21.3.2025. <https://thl.fi/-/thl-n-tutkimus-aidin-vahva-kiintymyssuhde-lapseen-ja-sosiaalisen-verkoston-tuki-vaikuttavat-hyvin-positiivisesti-pikkulapsen-kehitykseen->
- Tokola, M. & Airo, R. 2024. Kiintymyssuhteet ja kiintymyssuhdemallit. Duodecim Terveyskirjasto. Julkaistu 14.2.2024. Viitattu 2.9.2024. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01359#s1>
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistumiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press. Viitattu 18.3.2025. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosake-yhtiö Tammi
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosake ja yhtiö Tammi
- Viinikka, A. 2014. Mentalisaatio perheiden kohtaamisissa. Mannerheimin lastensuojeluliitto Oy. Tampere: Hämeen Kirjapaino Oy
- Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä: Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Vuori, J. 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteen tietoarkisto. Viitattu 8.10.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelma-opetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallönanalyysi/>

Välimäki, M. 2023. Kestävä kehitys kuuluu myös hyvinvointialueille. KEINO. Kestävien & innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus. Julkaistu 14.3.2023. Viitattu 8.4.2025. <https://www.hankintakeino.fi/fi/ajankohtaista/uutiset-artikkelit/kestava-kehitys-kuuluu-myo-hyvinvointialueille>

Webropol survey tool forerunner. 2025. Mikä on hyvä kyselyn vastausprosentti? Viitattu 2.3.2025. <https://webropol.fi/mika-on-hyva-kyselyn-vastausprosentti/>

Yliruka, L. 2024. Systeminen toimintamalli lastensuojelussa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Julkaistu 27.5.2024. Viitattu 22.1.2025. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>

Liitteet

Liite 1. Webropol-kysely ammattilaisille

Työnimikkeesi?

Miten kiintymyssuhdetyö näkyy perhetyössä?

Perehdytkö systemaattisesti asiakasperheen kiintymyssuhdetaustaan työskentelysi aikana? Jos vastasit kyllä, niin onko sinulla kiintymyssuhdetyöskentelyyn jokin menetelmä käytössä tai tiedätkö sellaisen olevan saatavilla?

Pohtiessasi asiakasperheen vanhemman kanssa perheen tuen tarpeita ja huomatessanne haasteiden johtuvan vanhemmalle muodostuneista kiintymyssuhdemalleista ja opituista tavoista, mitkä aiheet nousevat eniten esille?

Määritteleekö vanhemmille rakentunut kiintymyssuhdemalli lasten kasvatusta asiakasperheissäsi? Jos, niin miten?

Miten asiakasperheen lapsista näkyy kokemustesi perusteella vanhemmille muodostunut kiintymyssuhdemalli?

Jos neuvolassa olisi ohjauksen ja laaja-alaisten kartoitusten rinnalla kiintymyssuhdemalleihin perustuvat menetelmäkortit käytössä, koetko että menetelmällä olisi ennaltaehkäisevä vaikutus varhaisen puuttumisen ja puheeksi ottamisen näkökulmasta lapsen kasvuun ja kehitykseen?

Millä lailla mielestäsi kiintymyssuhteiden turvallista rakentumista voitaisiin tukea ja edistää?

Miten kiintymyssuhdetyötä voisi kehittää perhetyössä?

Ajattelisitko, että kiintymyssuhdemalleihin perustuvista menetelmäkorteista voisi olla perhetyössä hyötyä vanhempien kanssa käytäviin keskusteluihin lapsuuden vuorovaikutussuhteista ja omien lasten turvallisesta kasvattamisesta?

Toiveita ja ajatuksia menetelmäkorttien toteutukseen?

Liite 2. Webropol-kyselyyn liittyvä saatekirje

Hei!

Olemme työskennelleet vuosia Keski-Suomen alueella perhetyössä. Opiskelemme kolmatta vuotta sosionomeiksi (AMK) Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja työstämme opinnäytetyötä tutkimuksellisenä kehittämistyönä työpaikallamme Keski-Suomen hyvinvointialueen varhaisen tuen palveluihin.

Pyydämme sinua osallistumaan opinnäytetyöhön, jossa tutkimme perhetyön ammattilaisten kokemuksia kiintymyssuhdetyöskentelystä sekä sen vaikutuksia asiakasperheen vuorovaikutussuhteisiin, lasten kasvatukseen ja kiintymyssuhdemallien rakentumiseen. Tutkimuksellamme pyrimme vastaamaan kysymyksiin siitä, kuinka paljon ja millä tavoin perhetyössä toteutetaan kiintymyssuhdetyötä ja kuinka sitä voisi kehittää.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tehdä menetelmäkortit vanhempien kanssa käytäviin keskusteluihin kiintymyssuhdemalleista, joita heille on rakentunut, sekä niiden vaikutuksista omiin lapsiin. Tavoitteena on rajata vahingollisten mallien jatkuvuutta sekä puolestaan vahvistaa positiivisia malleja lasten kasvatuksessa.

Menetelmäkorttien käyttö kohdistuu vanhempien omien kiintymyssuhdemallien rakentumisten pohtimiseen sekä erilaisten kiintymyssuhdemallien vaikutusten pohtimiseen lasten kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Menetelmäkortit suunnataan vanhemmuustyöskentelyyn keskustelun tueksi ennaltaehkäisevänä työkaluna. Kyselyssä kartoitamme menetelmäkorttien tarpeellisuutta sekä toiveita työkalun toteuttamiselle.

Tavoitteenamme on tiedon tuottaminen ja käytännön kehittäminen, pyrimme menetelmäkorttien avulla auttamaan vanhempia pohtimaan omaa rooliaan ja vaikutustaan lapsen kasvuun ja kehitykseen ennaltaehkäisevänä varhaisen tuen työkaluna sekä korjaavana menetelmänä.

Kysely on suunnattu perhetyön ammattilaisille, jotka työskentelevät perheissä, joissa on alaikäisiä lapsia.

Keräämme aineistoa nimettömästi Webropol-kyselyllä, jonka vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Antamianne tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyn vastauksia säilytetään salasanojen takana, joihin on pääsy vain opinnäytetyön tekijöillä. Henkilöllisyytenne ei tule kenenkään tietoon, opinnäytetyöhön kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua viimeistään toukokuussa 2025. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla, eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista. Käytämme vastausten analysointiin ainakin temaattista analysointia, jossa ryhmittelemme ja muodostamme teemoja sisällön vertailemiseksi. Tulokset analysoidaan induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysilla.

Vastaamalla kyselyyn osallistut tutkimukseen ja mahdollistat kehittämistyömme havainnointia ja analysointia aitojen kokemusten pohjalta. Vastaaminen on vapaaehtoista ja voitte keskeyttää osallistumisen koska tahansa. Vastaamalla kyselyyn annatte suostumuksen hyödyntää vastauksia opinnäytetyössämme.

Voit vastata kyselyyn 30.11 klo 16 saakka. Linkki kyselyyn: -----

Opinnäytetyötämme ohjaa Riikka Rantanen (JAMK) ja esihenkilönämme toimii perhetyön palveluvastaava Jari Tuukkanen. Valmis opinnäytetyömme julkaistaan keväällä 2025 menetelmäkortteineen.

Liite 3. Ryhmähaastattelukysymykset

1. Palaute työntekijän näkökulmasta? Korttien käytettävyys? Korttien visuaalinen ilme?
2. Palaute asiakasvanhemman (työntekijä roolissa) näkökulmasta?
3. Palaute ohjekirjasta: ymmärrettävyys, käyttö, visuaalisuus?
4. Voisitko kuvitella kortit työvälineeksi perhetyöhön? Missä tilanteessa voisit kuvitella hyödyntäväsi materiaalia?
5. Kehittämisideoita menetelmäkorteille?

Liite 4. Ryhmähaastattelun kirjallinen suostumus- lomake

Suostumus ryhmähaastatteluun opinnäytetyötä varten

Osallistun vapaaehtoisesti Sini Heinosen ja Heidi Moilasen opinnäytetyön ryhmähaastatteluun, jonka aiheena on kiintymyssuhdetyön kehittäminen perhetyössä. Palautteeni menetelmän toimivuudesta ja sen kehittämisestä on opinnäytetyöntekijöiden käytössä.

Tiedän, että haastattelut dokumentoidaan ja niistä saatu materiaali käytetään vain tässä opinnäytetyössä. Haastattelusta saatu materiaali säilytetään luottamuksellisesti ja ne hävitetään opinnäytetyön ollessa valmis. Henkilötietojani ei voi tunnistaa opinnäytetyöstä.

Minulla on myös mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni missä kohtaa tahansa.

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Aika ja paikka

Liite 5. Kuvia menetelmäkorteista

KORTTIEN TARKOITUS

Kiintymyssuhteisiin perustuvat menetelmäkortit ovat tarkoitettu keskustelun tueksi vanhemmuustyöskentelyyn. Korttien avulla voi yhdessä pohtia, minkälainen kiintymyssuhde vanhemmalle itselleen on muodostunut ja nouseeko keskustelun pohjalta mieleen sellaisia seikkoja, joita vanhempi pyrkii välttämään lastensa kasvatuksessa. Korttien avulla pyritään katkaisemaan negatiiviset kasvatusmallit perheissä.

KORTTIEN SYMBOLIT

TURVALLINEN
KIINTYSSUHDEMALLI (10kpl)

RISTIRIITAISESTI TURVATON
KIINTYSSUHDEMALLI (12kpl)

VÄLTTELEVÄ, TURVATON
KIINTYSSUHDEMALLI (12 kpl)

KAOOTTINEN, JÄSENEMÄTÖN
KIINTYSSUHDEMALLI (8kpl)

ESIMERKKI 1:

Levittääkää kaikki kortit pöydälle tekstipuoli ylöspäin, tämän jälkeen vanhempi voi valita korteista ne, jotka parhaiten kuvastavat hänen lapsuttaan. Taustapuolen symbolit kertovat, mitkä kiintymyssuhdemalleista painottuvat vahvimmin hänen lapsuudessaan. Turvattomista kiintymyssuhteista on hyvä keskustella ammattilaisten kanssa. Kiintymyssuhteisiin on mahdollista vaikuttaa!

ESIMERKKI 2:

Kortit voi käydä keskustellen yksitellen läpi ja pohtia niiden merkitystä omaan lapsuuteen ja aikuisuuteen sekä niiden vaikutuksia vanhemmuuteen.

SISÄLTÖ

42 KORTTIA + OHJEET

Korttien tekijät:
Sini Heinonen ja Heidi Moilanen

Korttien lähde:
Terveyskirjasto, Kiintymyssuhteet ja
kiintymyssuhdemallit 2024

